

Anja Šircej, enopredmetna slovenščina,

SLOVENSKA ROCKOVSKA BESEDILA

**Ljubezen, družba in smrt v besedilih
Lačnega Franza, Martina Krpana, Pankrtov,
Big foot mame, Siddharte in Šank rocka**

Diplomska naloga

(Mentor dr. Miran Hladnik)

Ključne besede: rockovska glasba, besedila, ljubezen, družba, smrt

Šemnik, maj 2006

Zahvala

Rada bi se zahvalila mentorju prof. dr. Miranu Hladniku za strokovno pomoč ter neizmerno spodbudo pri raziskavi in sestavljanju diplomske naloge.

Za pomoč pri iskanju informacij in gradiva se zahvaljujem Tomažu Sršenu, Vladu Kreslinu, Gregorju Tomcu, Petru Lovšinu, Zoranu Predinu, Šank rocku, Siddharti ter forumu RockOnNet, posebno pa še Tomažu Ostervuhu.

Najlepša hvala tudi moji družini in prijateljem, ki so me ves čas podpirali, spodbujali in potrpežljivo prenašali moja stalna vprašanja in razpravljanja o rockovskih besedilih.

1	Uvod	4
2	Svetovna rockovska glasba	6
3	Rockovska glasba v Sloveniji - začetki	9
3.1	Slovenska rockovska glasba od 1971 do 2004	10
4	Teme v besedilih slovenske rockovske glasbe	11
5	Slovenska rockovska glasba v osemdesetih letih 20. stoletja: Lačni Franz, Martin Krpan, Pankrti	12
5.1	Lačni Franz	13
5.2	Martin Krpan	13
5.3	Pankrti	14
5.4	Primerjava tem pri vseh treh skupinah osemdesetih let 20. stoletja	14
5.4.1	Pogostost ljubezenske tematike po albumih	14
5.4.1.1	Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota	15
5.4.1.2	Odnos ženske in moškega v ljubezenskem odnosu - pozitiven/negativen	16
5.4.1.3	Srečen ali tragičen konec v ljubezenskem odnosu	18
5.4.2	Družbena tematika po albumih	19
5.4.2.1	Kritika družbe	20
5.4.2.2	Politično oz. zgodovinsko ozadje v družbeni temi	21
5.4.2.3	Prihodnost za družbo - upanje ali poguba	23
5.4.3	Pogostost teme o smrti po albumih	24
5.4.3.1	Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota	26
5.4.3.2	Povezanost teme smrti s temo ljubezni	27
5.4.3.3	Povezanost teme smrti z družbeno tematiko	28
5.4.4	Igra besed	29
6	Slovenska rockovska glasba v devetdesetih letih 20. stoletja ter do leta 2004: Big foot mama, Siddharta, Šank rock	30
6.1	Big foot mama	30
6.2	Siddharta	31
6.3	Šank rock	31
6.4	Primerjava tem pri vseh treh skupinah devetdesetih let 20. stoletja ter do 2004	31
6.4.1	Pogostost ljubezenske tematike po albumih	32
6.4.1.1	Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota	33
6.4.1.2	Odnos ženske in moškega v medsebojnem odnosu - pozitiven/negativen	34
6.4.1.3	Srečen ali tragični konec v ljubezenskem odnosu	35
6.4.2	Družbena tematika po albumih	36
6.4.2.1	Kritika družbe	37
6.4.2.2	Zgodovina oz. politično ozadje v družbeni tematiki	38
6.4.2.3	Prihodnost za družbo - upanje ali poguba	38
6.4.3	Pogostost tematike o smrti po albumih	40
6.4.3.1	Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota	42
6.4.3.2	Povezanost teme smrti s temo ljubezni	43
6.4.3.3	Povezanost teme smrti z družbeno tematiko	43
6.4.4	Igra besed	44
7	Primerjava tem med obema generacijama	44
7.1	Pogostost ljubezenske tematike v obeh obdobjih	45
7.1.1	Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota	45
7.1.2	Odnos ženske in moškega v medsebojnem odnosu - pozitiven/negativen	45

7.1.3 Srečen ali tragični konec v ljubezenskem odnosu	46
7.1.4 Sklep o ljubezenski tematiki.....	46
7.2 Družbena tematika v obeh obdobjih	47
7.2.1 Kritika družbe	47
7.2.2 Zgodovina oz. politično ozadje v družbeni tematiki	47
7.2.3 Prihodnost za družbo - upanje ali poguba	48
7.2.4 Sklep o družbeni tematiki.....	48
7.3 Pogostost tematike o smrti v obeh obdobjih	49
7.3.1 Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota	49
7.3.2 Povezanost teme smrti s temo ljubezni.....	50
7.3.3 Povezanost teme smrti z družbeno tematiko	50
7.3.4 Sklep o tematiki smrti.....	50
7.3.5 Igra besed	51
8 Sklep	51
9 Literatura in viri	54

1 Uvod

V diplomski nalogi se bom posvetila ugotavljanju deleža ter načinov pojavljanja ljubezenske in družbene tematike ter teme smrti v slovenski rockovski glasbi, kjer se bom osredotočila na dela šestih rockovskih skupin; treh, ki so delovale v osemdesetih letih, ter treh, ki so svoje glasbene albume objavljale skozi devetdeseta leta 20. stoletja in so aktivne še sedaj. Najbolj idealno bi bilo pregledati vse tekste, da bi dobili čisto realno sliko o pogostosti določene tematike, ker pa to zaradi velikega števila ni mogoče, sem si v vsakem obdobju izbrala po tri skupine, ki po pregledu produkcije po mojem mnenju tvorijo dovolj reprezentativen vzorec slovenskih rockovskih besedil od leta 1980 pa do 2004.

Na začetku bom pregledala svetovno zgodovino te smeri glasbe. Zavedam se, da je pojem rockovska glasba sestavljen iz več podzvrsti, ki so pri velikem številu izvajalcev marsikdaj pomešane med seboj, tako da je pri marsikaterem izvajalcu (tujem ali slovenskem) težko ugotoviti, ali že spada med rockovske izvajalce, ali spada le še deloma ali pa že ne spada več v to zvrst glasbe. In prav zato, ker sama nisem profesionalna glasbenica, da bi lahko ocenila, kateri glasbenik je v tej ali oni podzvrsti, in ker me v jedru raziskave zanimajo le besedila v pesmih, glasbenikov ne bom razvrščala v podzvrsti, ampak bom vse poimenovala kar 'rockerji'.¹ Že samo s tem nazivom se je namreč pojavil problem; v knjižničnem sistemu Cobiss, s katerim sem si pomagala, potem ko sem že pregledala internetne strani, sem naletela na nedoslednost pri oznakah.² Pri skupini Martin Krpan je tako napisano geslo 'popularna glasba'. Kar pomeni, da se ob iztočnici 'rock' ne pojavijo vsi izvajalci. V istem sistemu tudi ni navedeno, če in v katerih knjižnicah hranijo starejše posnetke, tako da sem se za informacije o prvih dveh ploščah skupine Martin Krpan obrnila na člana skupine - gospoda Vlada Kreslina ter na gospoda Tomaža Sršena.

Dalje bom pogloblje pogledala slovensko rock produkcijo. Pogledala bom, kaj je o tej temi že napisanega v knjigah, nato pa se poslužila tudi interneta in po njem poiskala slovenske rockerje oz. rockovske skupine. Upoštevala bom izvajalce, ki so bili

¹ Oznake bom navajala v primeru, da so se označili sami oz. jih je že označil kakšen strokovnjak.

² Glede na to, da je Cobiss knjižnični sistem, je po eni strani razumljivo, da pri njem ne sodelujejo glasbeni strokovnjaki, velikokrat pa se s plošče oz. cedejke ne da razbrati, za katero zvrst gre.

objavljeni v knjigi *Verzi z nosilcev zvoka: antologija slovenske rockovske poezije*,³ v *Glasbenem almanahu Slovenije*,⁴ v knjigi *Ilustrovana ex yu rock enciklopedija 1960-2000*,⁵ sama pa sem po internetu iskala izključno izvajalce, ki se sami označujejo za rockerje oz. so vsaj deloma rockerji (bodisi pri posamezni plošči bodisi v določenem obdobju) in imajo v slovenščini⁶ izdan album oz. cedejko⁷ do vključno 31. decembra 2004.⁸ Tako bom ugotovila, v katerem obdobju oz. letu je bila rockovska glasba največ izdajana, pogledala pa bom tudi trend zadnjih nekaj let.

Za vzorec pri primerjavi med starejšimi in mlajšimi rockovskimi skupinami sem vzela bolj plodne rockovske skupine⁹ (Lačni Franz, Martin Krpan, Pankrti; Big foot mama, Siddharta, Šank rock). Pri njih bom iskala pogostost tem o ljubezni, družbi ter smrti; poiskala bom, na katerih cedejkah posameznih skupin se pogosteje pojavljajo, kako so ovrednotene, kakšen je medsebojni odnos junakov ter če je dogajanje zgodovinsko ali politično motivirano; na koncu sem ugotavljala, v katerem od obeh obdobjev so bile teme številčnejše, v čem se obe generaciji ujemata ter v čem razlikujeta.

Sam izbor skupin je bil v obdobju devetdesetih let in dalje do 2004 težji kot pri skupinah v osemdesetih letih. Takrat je bila namreč produkcija rockovske glasbe v obsegu le nekaj rockovskih skupin in izvajalcev, ki so izdali več kot eno ali dve plošči, so pa zaradi tega bolj izstopali in zaznamovali obdobje; v devetdesetih letih pa najdemo več rockovskih skupin in izvajalcev, ki so izdali le prvenec ali izdajajo redkeje oz. z daljšimi presledki kot izvajalci v osemdesetih letih.¹⁰ Prav zato sem v drugem obdobju izbrala tri skupine, ki so bolj znane, s čimer pa ne želim zanikati kvalitete besedil drugih skupin, ki zaradi takšnega ali drugačnega razloga niso tako znani. Le ker sem bila

³ Goran Gluvić, *Verzi z nosilcev zvoka: antologija slovenske rockovske poezije*.

⁴ *Glasbeni almanah Slovenije: GAS 1995-*.

⁵ Petar Jantanović, *Ilustrovana ex yu rock enciklopedija 1960-2000*.

⁶ Kar nekaj je namreč slovenskih izvajalcev oz. skupin, ki pišejo pesmi v angleščini, deloma tudi v hrvaščini ter srbsščini, nekaj pa je tudi nemških plošč (npr. pri slovenski skupini Laibach).

⁷ Tu sem izključila demo posnetke, kompilacije ter zbirke največjih uspešnic, ker so na njih (večinoma) že objavljene pesmi, izločila pa sem tudi t. i. singlice in mini cd-je.

⁸ Pri tem se zavedam, da je še veliko glasbenih skupin, ki svojega izdelka nimajo objavljenega oz. ga imajo objavljenega le na internetu, vendar sem se pri svoji raziskavi osredotočila le na uradno izdano glasbo na ploščah, kasetah ter cedejkah,

⁹ Tri bolj plodne ter razpoznavne rockovske skupine osemdesetih let 20. stoletja v primerjavi s tremi skupinami devetdesetih let 20. stoletja ter začetka 21. stoletja.

¹⁰ Več o tem v nadaljevanju pri pregledu slovenske rockovske glasbe od 1971 do 2004.

primorana omejiti gradivo na besedila treh skupin tudi v drugem obdobju, sem posegla po kriteriju razpoznavnosti ter skupni prisotnosti v obdobju.¹¹

Poleg tega, da sem iz nabora cedek izločila kompilacije, zbirke ter singlice (s tem sem se želela izogniti ponavljanju, čeprav bi se tudi v tem gradivu našla kakšna še neobjavljena pesem, kar pa se dogaja dokaj redko in je takšnih pesmi zelo malo), sem izločila tudi neslovenske cedekje (sicer slovenskih izvajalcev) ter na deloma slovenskih deloma neslovenskih cedekjah izločila besedila v neslovenskem jeziku.

2 Svetovna rockovska glasba

Rockovska glasba se v širšem pomenu deli na razne podzvrsti: alternativna, blues, elektronska, folk, grunge, hard rock, heavy rock, jazzovski rock, pop rock, progresivni rock, punk, reggae, rock, ska ... Vse te podzvrsti (ter tudi mešanje elementov vseh ali le nekaterih od njih) pa so imele vendarle nek skupen začetek.

Če naj odpremo poglavje o zgodovini te glasbene smeri, jo moramo iskati pod pojmom rock'n'roll. Rajko Muršič pravi, da ima le-ta korenine v Ameriki, „kjer je ob uvajanju električnih glasbil takratni urbani (rhythm'n')blues, ki so ga izvajali črnici (in snemali na t. i. *race*, rasnih ploščah, namenjenih črnskem tržišču), začel vse bolj pospeševati tempo in postajal vse bolj hrupen, obenem pa so ga začeli igrati tudi beli glasbeniki.“¹² Naprej tudi pravi, da rock'n'roll temeljno označuje glasbeno ter tudi drugačno socializacijo mladostnikov, ki se je razširila od petdesetih let prejšnjega stoletja dalje, ob tem pa navaja tudi Cohna, ki pravi, da v rock'n'rollu le dolgočasje ne sme biti, vanj pa vsekakor spada hrup, povzročen s tempom, agresivnostjo, tekom in novostjo. Kombinacija optimizma po vojni, vzpona v gospodarstvu ter novosti na področju tehnologije je privedla tudi do glasbenih sprememb - mešanica rhythm'n'bluesa, bluegrassa, jazza, countryja in popevkarstva se je razvila v glasbeno formo, ki jo je v veliki meri predstavljal Evis Presley. Natančneje povedano, njegova plošča Sunrise, ki je bila izdana leta 1954, naj bi po Alanu Spicerju veljala za prvo

¹¹ Skupine Lačni Franz (ki je sicer zadnjo ploščo izdala leta 1994, torej že v devetdesetih), Pankrti in Martin Krpan dobro pokrivajo obdobje osemdesetih let - le leta 1988 nobena od skupin ni izdala nobene plošče -, v drugem obdobju skupine Big foot mama, Siddharta in Šank Rock (le-ta sicer začne izdajati že v letu 1987) pa je pokritost nekaj manjša (letnice neizdajanja studijskih albumov so 1992, 1993, 1994 in 2000), kar še vedno prinese dovolj gradiva, da jih lahko imenujem za predstavnike slovenske rockovske glasbe devetdesetih let 20. stoletja ter naprej do leta 2004.

¹²Rajko Muršič, *Center za dehumanizacijo: etnološki oris rock skupine*, 11.

rock'n'roll oz. rockovsko ploščo.¹³ Peter Buckley je za razliko od Spicerja za prvo rockovsko ploščo postavil album Heartbreak hotel iz leta 1956, ki pa je tudi proizvod Elvisa Presleya.¹⁴ Katerikoli vir oz. ploščo vzamemo, pridemo do sklepa, da je Presley prvi izvajalec rocka.

Za popularizacijo rockovske glasbe so poleg njega veliko naredili tudi Buddy Holly, ki je izvajal mešanico rockabilija, countryja, vesterne, bluesa, gospela in popa, Mick Jagger, ki je pri skupini Rolling Stones ustvaril rock'n'roll osebnost ter veliko prispeval na področju rockovskih besedil, Bob Dylan, David Bowie, The Beatles, The Clash in še mnogi drugi.

Izvor rocka je tako treba iskati v dejstvu, da so se belopolti mladostniki petdesetih let (tudi z namenom, da šokirajo starše) navduševali nad afroameriško glasbo, tj. glasbo, ki so jo izvajali temnopolti glasbeniki, le-ti pa so se v želji po večjem zaslužku v svojem igranju približevali okusu na novo pridobljene publike.

Muršič nadaljuje, da je sam izraz 'rock' prišel v rabo okoli leta 1966, ko se je zvrst popa, katerega najbolj znani predstavniki takrat so bili The Beatles, v navezi z rock'n'rollom iz obdobja petdesetih let ter, še opaznejše, s tradicijo bluesa v Angliji preoblikoval v neko novo zvrst. Ta zvrst je bila sredstvo mladih, ki so se upirali procesom socializacije (upor proti kakršnikoli nadvladi: staršem, šoli, moralistom, raznim ideologijam, politiki ...) ter v njej iskali hedonistično svobodo. „[N]i mogoče spregledati dejstva, da ima rock največjo moč takrat, ko jo črpa iz uporne (osebne) drže svojih protagonistov.“ (Muršič 1995: 14)

Rockovska pesem je na začetku obsegala tri minute, v sredini šestdesetih let pa je razvoj rocka (predvsem v ZDA; natančneje na Zahodni obali) presegal to dolžino, potrditev smisla pa je že od vsega začetka imel v plesu, tako kot so ga imele (in ga še imajo) tudi druge popularne glasbene zvrsti. Rockovski ples je bil bolj ali manj napolnjen s političnim nabojem, z uporom ter s telesnostjo. Glede besedil v rocku pa Rajko Muršič pravi, da je dobro, da so le-ta sama zase estetsko in izpovedno na visokem nivoju, vendar to ni nujno pravilo.

Tudi Keir Keightey v svojem članku Recording rock meni, da ideja rocka vsebuje zavrnitev masovno producirane glasbe, ki je označena za nežno, varno ali

¹³ Al Spicer, *Rock: 100 Essential CDs: The rough guide*, 131.

¹⁴ Pri tem Buckley doda, da je bil Elvis le glasbeni izvajalec, napisal pa ni niti ene pesmi.

trivialno - oznake, s katerimi se označuje pop, ki je čisto nasprotje rocku. S tem pa se Stanley Sadie očitno ne strinja, saj pravi, da je rock specifična kategorija pop glasbe, ki se od popa razlikuje po programu in občinstvu.¹⁵

Rock oz. rock'n'roll kot najširši pojem vsebuje veliko podzvrsti. Na tem mestu navajam le nekaj širše znanih, saj se velikokrat zgodi, da ima posamezni izvajalec ali skupina tako specifičen stil, da ga ne moremo uvrstiti v eno podzvrst, nekega skupnega imena za vse njegove glasbene elemente pa (še) ni.

Naziv rock'n'roll se lahko uporablja za sopomenko rocku, v ožjem smislu pa ima drugačen pomen. S to oznako lahko poimenujemo rock glasbo, ki je izrazito plesna in ki izhaja iz rhythm'n'bluesa, v še ožjem pomenu pa označuje glasbo petdesetih, tj. prvi val rocka.

Beseda rock je v rabo prišla v šestdesetih letih, ko se je zgodnji ameriški rock'n'roll zakoreninil v Evropi. „Kontekstualno gledano meje rocka ni mogoče jasno določiti.“ (Muršič 1995: 251) V jedru je instrumentalna skupina (rock skupina oz. bend), ki je sestavljena iz električne kitare ter basa, bobnov in vokalom. Forma rockovske pesmi je dvanajsttaktna, izvira pa iz bluesa.

Glavna značilnost alternative je, da se že v samem bistvu razlikuje od slogov, ki so v nekem obdobju sprejeti in prevladujoči.

Hardcore je bil „najprej radikalizirani (pospešeni) punk, potem pa ameriški način prevzema in predelave angleškega punka.“ (Muršič 1995: 248)

Za heavy metal je značila trda produkcija glasbe; v to je vključena distorzija električnih kitar, uporabljeni so preprosti ter kompleksni riffi, veliko je solističnega igranja na kitaro, poudarjen oz. 'trd' ritem in tipično kričeče petje.

Jazz je nastal z zlitjem afriške, evropske salonske glasbe in koračnic. Igra se na trobento, saksofon in bobnarski komplet s kontrabasom. Jazzovski rock je torej rock, ki vsebuje jazzovske prvine oz. se ob tipičnih rockovskih inštrumentnih pojavljajo še jazzovski.

Punk se je leta 1976 razvil v Angliji in je slog, ki temelji na anarhistični drži in izgledu, s katerim izziva javnost. Je „hrupen nekajakordičen rock'n'roll z velikimi dozami plesne energije in značilnim ,naravno' hrupnim vokalom.“ (Muršič 1995: 251)

¹⁵ Stanley Sadie, *The new groove. Dictionary of music and musicians. Second edition. Volume 21*, str. 485.

Stanley Sadie pravi, da punk včasih uporabi rockovske konvencije na parodičen način ter s tem namiguje, da je rock v nič manjši meri kot pop načrtno skonstruiran.

Pop je označen tudi s pojmom ‚lahka‘ glasba, saj označuje zvrst glasbe, ki želi ugajati množicam. Praviloma so njena sporočila trivialna, temelji pa na „tonalni ter melodični preproščini (tudi genialni)“ (Muršič 1995: 251)

Po tej logiki sklepam, da je pop rock¹⁶ mešanica obojega; je rock z značilnostmi popa, lahko pa je to tudi pop z značilnostmi rocka. Vsekakor pa je oba pojma težko ločiti, kar potrjujejo tudi različna mnenja strokovnjakov.

3 Rockovska glasba v Sloveniji - začetki

„Že od vsega začetka se je rock v Sloveniji približeval splošnim pravilom, ki so veljala v svetu. Nismo sicer mogli govoriti o značilnosti, ki bi zaznamovala resnično samosvoj slovenski prizvok, marveč je šlo za razsežnost, ki jo že sama po sebi označuje beseda rock.“¹⁷ Mitja Cjuha še nadaljuje, da so v prvih letih skupine vzele rock le za izhodišče ter se pri tem ustavile. Prva skupina, ki ji je uspelo z izvirnostjo prodreti na širši jugoslovanski trg, so bili Kameleoni. Na samem začetku je bilo še več dilem o tem, kaj spada pod pop in kaj pod rock, zato nekateri za predhodnike slednjega štejejo tudi Mlade leve in Bele vrane, večjo publiko pa so od naštetih na koncerte uspeli privabiti samo Kameleoni.

Rock, ki je najbolj slovenski, najde Cjuha pri Tomažu Domicelju. Razlaga, da je najbolj prirejen slovenskim razmeram, svoj pečat pa je pustil z duhovitostjo besedil ter s svojevrstnim podajanjem snovi. Za Tomaža Pengova pa pravi, da je od vseh prav on prišel najbližje rockovski lirični izpovedi, še posebej na prvcu Odpotovanja.

Sedemdeseta leta so zaznamovali Buldožer, September, Jutro, Zoran Crnkovič, Bumerang, Izvir, Rudolfovo, Andrej Trobentar. Pri njih je bolj ali manj veljalo, da so dobro komunicirali s publiko ter zavračali poceni prijeme v glasbi.

Izpostaviti je treba Janeza Bončino, enega izmed začetnikov in redkih konstant slovenskega rocka, ki je idejno zorel najprej pri Mladih levih, nato se je izpopolnjeval pri skupini Srce, v polni meri pa se je predstavil v skupini September, ki so igrali

¹⁶ Besedna zveza je uporabljena pri večih izvajalcih, kar bi lahko potrjevalo Sadievo mnenje o popu kot nadzvrsti rocka.

¹⁷ Mitja Cjuha, Slovensko rokenrolanje, 166.

univerzalno glasbo, ki seže čez slovenske meje. Kot pri njih so tudi v Buldožerju iskali identiteto v širšem prostoru, kot je slovenski. Provokativni Buldožerji so namreč z ostro kritiko malomeščanstva prvi prestopili do tedaj ustaljene meje. Marko Brecelj, ki je bil njihov član, je nato tudi s svojo samostojno ploščo Coctail pustil nepozaben pečat.

Ob prehodu iz sedemdesetih v osemdeseta leta se je rockovska glasba razvijala bolj množično in hitreje. Na sceno so prišli Jani Kovačič, Pankrti s Perom Lovšinom ter Lačni Franz z Zoranom Predinom.

V osemdesetih so se zvrstili Sedmina, Begnograd, Neca Falk, Otroci socializma, Čao pičke, Industbag, Laibach itd. Predvsem skupina Laibach je burila duhove s svojo provokativnostjo v zvezi z ideološkimi in družbenimi temami. Svoje albume so večinoma izdajali zunaj slovenskih meja.

Vsaka v svojem slogu so nato na rockovsko prizorišče stopili Niet, Gastarbajtrs, Demolition group, Panda, Avtomobili, Šank rock, Martin Krpan (obstajali že prej, vendar sedaj z Vladom Kreslinom), Orleki, Iztok Mlakar ...

Medtem ko so se nekateri starejši vračali (npr. Buldožer), je na sceno množično stopil mlajši rod glasbenikov: Hiša, Adi Smolar, Leteči potepuhi, Center za dehumanizacijo, Res Nullius ...

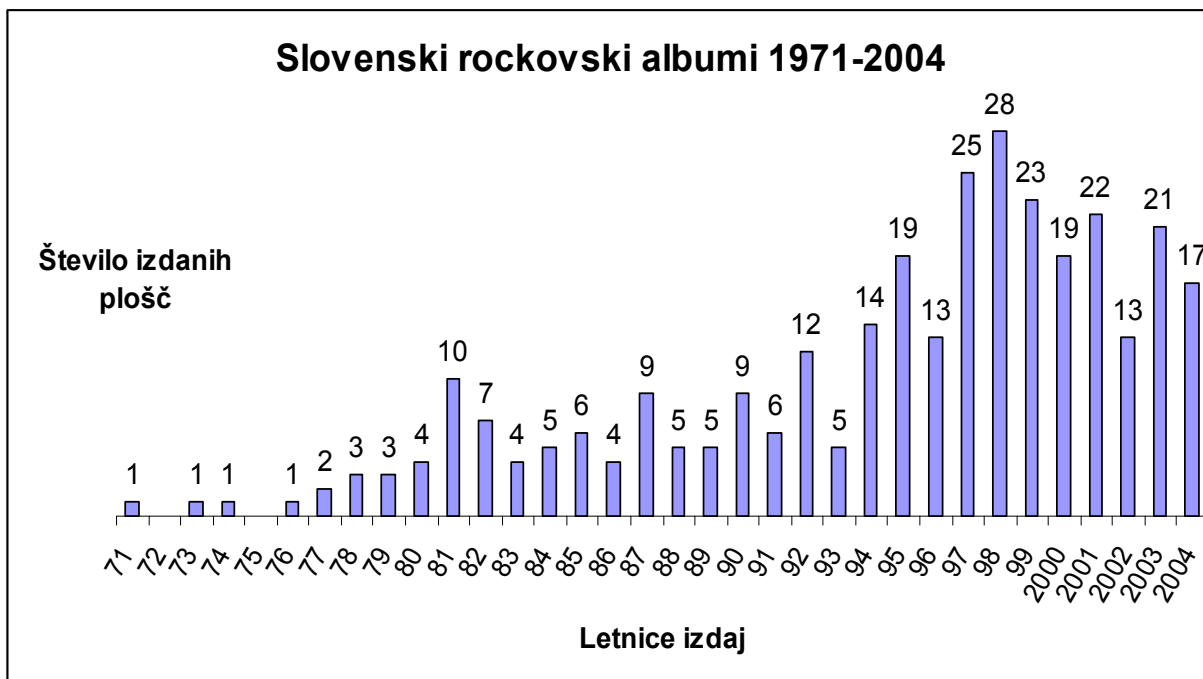
Mitja Cjuha svoj članek zaključuje z mislijo, da v slovenskem rocku ni posebnih značilnosti. „Malce zaprti vase smo hote ali nehote postali žrtve mode bumbum, imenovane rock. In še dihamo.“¹⁸

3.1 Slovenska rockovska glasba od 1971 do 2004

Nosilce zvoka slovenske rockovske glasbe sem iskala po knjižnih virih, večino mlajših izdaj pa sem našla na internetu oz. na spletnih straneh izvajalcev, pomagala pa sem si tudi s sistemom Cobiss. V slednjem je najti dokaj poljubne oznake,¹⁹ včasih tudi letnic ni oz. so le-te samo delne. Če po ponovnem preverjanju interneta nato tudi še nisem našla popolnega podatka, sem morala ploščo izločiti. Prav zato je spodnji grafikon le približek, ki pa ob odsotnosti majhnega števila plošč vseeno dovolj zgovorno ilustrira razliko v izdaji slovenskih rockovskih plošč na začetku, skozi osemdeseta, devetdeseta leta 20. stoletja, nato pa še v prvih letih 21. stoletja.

¹⁸ Mitja Cjuha, n. d., 176.

¹⁹ Tako sem morda nevedoma izpustila kakšnega rockovskega izvajalca.

Iz grafikona je očitna razlika v številu izdanih albumov; medtem ko je bilo do vključno leta 1980 izdanih le 16 rockovskih plošč v slovenskem jeziku, številka v obdobju 1981-1990 naraste na 64, v obdobju 1991-2000 poskoči na 164, v prvih štirih letih 21. stoletja pa je bilo izdanih že 73 slovenskih rockovskih albumov, kar že presega število izdanih plošč v osemdesetih letih.

Višek izdajanja rockovske glasbe od začetkov ter do leta 1990 je bilo leto 1981 z desetimi izdanimi ploščami, v devetdesetih ter nasploh pa je bil višek v letu 1998, s kar 28 izdanimi ploščami, nato pa opazimo rahel padec, čeprav številka ostaja nad 10 oz. blizu 20.

Dodati je treba tudi to, da zadnja leta mlade skupine, ki še ne morejo izdati albuma, objavljajo svoje demo posnetke na internetnih straneh, česar pa prej ni bilo. Tako lahko z gotovostjo sklepamo, da je rockovska (ter tudi druge zvrsti) glasba vsekakor dostopnejša svoji publiki, kot pa je bila do pred nekaj leti.

4 Teme v besedilih slovenske rockovske glasbe

Janko Kos pravi, da gre pri temi za „posebno vsebinsko tvorbo, sestavljeno iz temeljnih elementov literarnega dela.“²⁰ V primeru te naloge so ta literarna dela rockovska besedila. Poznamo enotematska in večtematska literarna besedila. Slednja so

²⁰ Janko Kos, *Literarna teorija*, 82.

po Kosu besedila daljšega obsega. Čeprav imajo rockovske skladbe kratek obseg, pa sem pri nekaterih našla tudi po dve temi, ki sta bili obe dovolj izpostavljeni, da sem pesem uvrstila tako pod kategorijo ene kot druge teme,²¹ saj nisem hotela na račun ene teme izgubiti drugo.

Kot pri svetovnem rocku se tudi pri slovenskem pojavljajo teme uživanja, telesne ljubezni ter seveda uporništva, ki pa je pri vsakem narodu naslonjeno ali na relativno aktualne domače politične in socialne probleme ali pa kritizira univerzalno družbeno klimo.

Pri tej nalogi me bo predvsem zanimalo, kdaj je bila kakšna tema bolj obravnavana oz. opevana. Moja hipoteza namreč je, da je bilo v osemdesetih letih na našem ozemlju več razlogov za uporništvo proti družbenim normam, tako predvidevam, da bom v pesmih tistega obdobja zasledila več družbenih pesmi, v sklopu katerih bo večina kritičnih do družbe. Kot drugo hipotezo postavljam trditev, da je pri mlajši generaciji največ ljubezenske tematike na račun zmanjšanja obsega družbene, moja tretja hipoteza pa je, da je tema smrti pogostejša pri starejši generaciji.

Spodnja razpredelnica kaže količino gradiva, ki sem ga pri tej raziskavi analizirala.

	število albumov	število pesmi
Lačni Franz	8	71
Martin Krpan	4	29
Pankrti	5	56
Big foot mama	5	51
Siddharta	3	34
Šank rock	8	78
SKUPAJ	33	319

Pri prvi generaciji imam tako 17 albumov in 156 pesmi, pri mlajši pa en album manj ter 163 pesmi.

5 Slovenska rockovska glasba v osemdesetih letih 20. stoletja: Lačni Franz, Martin Krpan, Pankrti

Za obdobje osemdesetih sem izbrala skupine Lačni Franz, Martin Krpan in Pankrti. Skupaj so izdali 17 albumov v obdobju od 1980 do 1994, ko se je izdalo 105

²¹ Prav zato seštevek pojavljenih tem ne ustreza skupnemu številu pesmi, temveč ga presega.

albumov; te tri skupine so tako predstavljale nekaj več kot 16 odstotkov slovenske rockovske glasbe tistega obdobja.

Lačni Franz je prispeval 8 albumov, Martin Krpan 4, Pankrti pa 5, zato gre pričakovati, da se bo pri skupini Lačni Franz pokazalo višje število iskanih tem,²² ne pa nujno tudi najvišji delež obsega določene teme znotraj njihovih lastnih besedil.

5.1 Lačni Franz

Lačni Franz²³ so delovali od začetka osemdesetih let do sredine devetdesetih, priložnostno pa se še zberejo skupaj. V času aktivnega delovanja so izdali 13 albumov, od katerih je 8 studijskih (Ikebana (1981), Adijo, pamet (1982), Ne mi dihat za ovratnik (1983), Slon med porcelanom (1984), Na svoji strani (1986), Sirene tulijo (1987), Tiha voda (1989) in Zadnja večerja (1994)), 2 albuma v živo (Slišiš, školjka poje ti (1983), Petnajstletnica v živo (1995)) ter 3 kompilacije (Kaj bi mi brez nas (1989), Ilegalni pubertetniki (1991), Nasvidenje na plaži (1995)).

Člani skupine so bili: Zoran Predin, Milan Prislán, Zoran Stjepanovič, Mirko Kosi, Andrej Pintarič, Oto Rimele (do 1985), Sašo Stojanovič (1983), Damjan Likavec (do 1982) in Nino Mureškič (1987-1989).

5.2 Martin Krpan²⁴

Skupina se je začela sestavljati v letu 1979 na Poljanski gimnaziji. Prve mesece se imenujejo Srečanje, po prihodu še nekaterih članov pa so si nadeli ime Martin Krpan.²⁵ Naslednje leto so že posneli tri skladbe ter imajo prve nastope. Zaradi uveljavitve punka v Sloveniji, nastopajo na začetku večinoma na Hrvaškem in v Srbiji, kar privede najprej do prvenca Bonboniera (1982), nato pa še do albuma Martin Krpan II (1984). Sledila je popularnost na domači sceni s skladbami z albuma Od višine se zvrtil (1987). V letu 1990 so posneli še album Mali bogovi, ki pa ni doživel takšnega uspeha. Nastopali so še eno leto, nato pa so se razšli.

²² Gre namreč za to, da imam pri njih večji vzorec.

²³ V oklepajih, razpredelnicah in grafikonih bom ime označevala z LF.

²⁴ Podatke o skupini mi je posredoval gospod Tomaž Sršen.

²⁵ Tudi to ime bom v oklepajih, razpredelnicah in grafikonih označevala s kratico, in sicer z MK.

V zasedbi se je skozi leta obstoja zvrstilo kar nekaj članov. V določenem času so bili člani skupine: Tomaž Sršen, Aleš Klinar (ustanovitelj), Andrej Turk, Miro Križaj, Roman Vlah, Andrej Janežič, Saša Bole, Dadi Kašnar, Miha Stabej, Vlado Kreslin, Marko Lebar, Mark Čuček, Jure Hubscher, Miro Tomassini, Robi Vidic.

5.3 Pankrti

Pankrti²⁶ so bili punkovska skupina, ki je bila dejavna od leta 1977 pa do natančno 10. decembra 1987, ko so imeli člani zasedbe svoj zadnji koncert. Ustanovitelja sta bila Peter Lovšin ter Gregor Tomc, ki sta tudi tekstopisca. Pankrti so posneli pet studijskih plošč: Dolgcajt (1980), Državni ljubimci (1982), Rdeči album (1984) Pesmi sprave (1985) in Sexpok (1987). Posneli so tudi album v živo z naslovom Svoboda 82 (1984). Vmes sta izšli tudi njihovi mali plošči Lublana je bulana ter Slovan, poleg njiju pa še dvojna mala plošča Namesto tebe, Gospodar. Omeniti gre tudi leta 1996 izdano kompilacijo vseh studijskih posnetkov Pankrtov, ki so jo naslovili Zaboj. Po razpadu skupine je ime Peter Lovšin oz. Pero Lovšin ostalo prisotno v slovenski glasbi. Najprej v zasedbi Sokoli, nato pa je nadaljeval (in še nadaljuje) kot samostojni izvajalec.

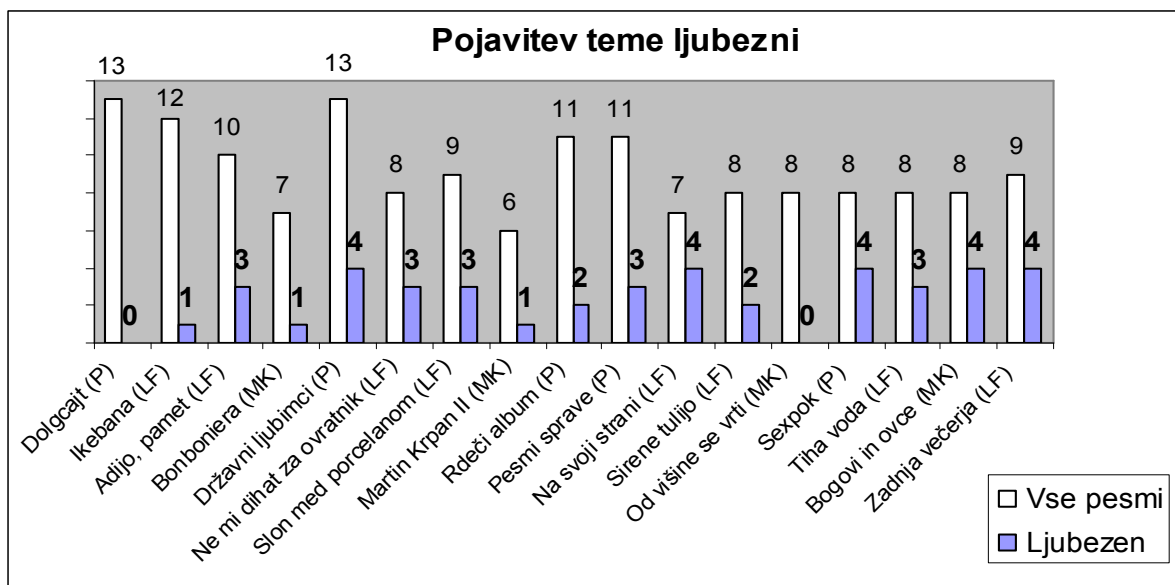
5.4 Primerjava tem pri vseh treh skupinah osemdesetih let 20. stoletja

Celotno obdobje je omejeno z albumoma Dogcajt in Zadnja večerja. Prvega so Pankrti izdali leta 1980, Zadnja večerja Lačnega Franza pa je izšla leta 1994, kar časovno uvršča v obdobje devetdesetih let, vendar je skupina večino (vse predhodnje) albumov izdala v osemdesetih, zato bom vključila v raziskavo tudi Zadnjo večerjo.

5.4.1 Pogostost ljubezenske tematike po albumih

Besedila Lačnega Franza, Martina Krpana in Pankrtov so pri ljubezenskih temah, kot je splošno značilno pri rockovskih izvajalcih, konkretna - s tem mislim na telesno ljubezen oz. na eksplicitno opisovanje le-te. V določenih pesmih ljubezen ni samostojna tema, pač pa se prepleta ali z družbeno ali s temo smrti.

²⁶ Za to ime uporabljam v oklepajih, razpredelnicah in grafikonih začetnico P.

V celotnem obdobju se tematika ljubezni na 17 albumih pojavi 42-krat, kar je v povprečju približno 2,5-krat na albumu. Razpredelnica nam pove, da je 7 albumov pod tem povprečjem, 10 pa ga presega. Povedano drugače, ljubezensko tematiko najdemo pri 26,9 odstotkih 156 pesmi, ki jih je izdala ta generacija.

Tema ljubezni se tako pojavi največ štirikrat in to na petih albumih: Državni ljubimci (P, 1982), Na svoji strani (LF, 1986), ki je edini album obdobja, kjer se tema pojavi pri več kot polovici (natančneje pri 57,1 odstotku) pesmi, Sexpok (P, 1987), Bogovi in ovce (MK, 1990) ter Zadnja večerja (LF, 1994). Dva albuma sta brez te tema, in sicer Dolgcajt (P, 1980) ter Od višine se zvrti (MK, 1987).

Skupno so o ljubezni največ pisali oz. peli pri skupini Lačni Franz, ki so od vseh treh skupin tudi izdali največ albumov; na osmih albumih se tema ljubezni pojavi 23-krat (kar da pri 71 pesmih delež 32,4 odstotke). Na petih albumih Pankrtov se pojavi 13-krat (pri 56 pesmih zavzema 23,3 odstotke), na štirih albumih Martina Krpana pa 6-krat (pri 29 pesmih predstavlja ljubezenska tematika 20,7 odstotkov).

5.4.1.1 Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota

Vrednotenja ljubezni v celotnem obdobju ni veliko: 19-krat se v celem obdobju pojavi pozitivno ter 6-krat negativno vrednotenje. Največ trikrat je ljubezen prikazana kot pozitivna vrednota na albumih Na svoji strani (LF, 1986) ter Sexpok (P, 1987), negativno vrednotena je največ dvakrat, in to na albumu Sirene tulijo (LF, 1987).

Brez kakršnegakoli vrednotenja ljubezni so trije albumi: Dogcajt (P, 1980), Ikebana (LF, 1981) in Od višine se zvrsti (MK, 1987).

Najbolj pozitivno vidijo ljubezen pri skupini Lačni Franz z 10 pozitivnimi in 2 negativnima oznakama, sledijo Pankrti s 6 pozitivnimi in 2 negativnima oznakama, Martin Krpan pa so ljubezen označili dvakrat pozitivno in dvakrat negativno.

5.4.1.2 Odnos ženske in moškega v ljubezenskem odnosu - pozitiven/negativen

Leto	Album (skupina)	Ž + M	Ž - M
1981	Ikebana (LF)	1	
1982	Adijo, pamet (LF)	2	
1982	Bonboniera (MK)		1
1982	Državni ljubimci (P)	2	1
1982	Ne mi dihat za ovratnik (LF)	3	
1984	Slon med porcelanom (LF)	1	
1984	Martin Krpan II (MK)	1	
1984	Rdeči album (P)	1	
1985	Pesmi sprave (P)	2	
1986	Na svoji strani (LF)	4	
1987	Sirene tulijo (LF)	1	1
1987	Sexpok (P)	2	1
1989	Tiha voda (LF)	3	
1990	Bogovi in ovce (MK)		3
1994	Zadnja večerja (LF)	2	1

V razpredelnici so vsi albumi, ki prikazujejo kakršenkoli odnos med moškim in žensko, na dveh albumih pa tega nisem zasledila pri nobeni pesmi; Dogcajt (P, 1980) ter Od višine se zvrsti (MK, 1987) namreč nimata ljubezenske tematike.

Že na prvi pogled je jasno, da je bolj opevan odnos med moškim in žensko, ki temelji na medsebojni ljubezni. Odnos, ki od tega odstopa (enostranska ljubezen, posesivnost, naveličanost v odnosu ...), pa je prisoten veliko redkeje.

Album Na svoji strani opeva pozitivni medsebojni odnos med moškim in žensko 4-krat, po 3-krat pa mu sledita Ne mi dihat za ovratnik ter Tiha voda, vsi trije albumi pa so proizvod skupine Lačni Franz, ki ima skupaj 17 opredelitev pozitivnega ter 2 opredelitvi negativnega ljubezenskega odnosa. Pankrti 7-krat pojejo o pozitivnem in enkrat o negativnem ljubezenskem razmerju, Martin Krpan pa večkrat poje o negativnem (4-krat) kot o pozitivnem (enkrat) odnosu med žensko in moškim.

Primer pozitivnega razmerja je v pesmi Prosim, pazi, da mi ne pohodiš podočnjakov z albuma Ne mi dihat za ovratnik (LF, 1983):

Vse bom priznal.
Kje sem bil in kaj sem delal.
Vse bom priznal.
Bodi malo nežna z mano.
Prosim, pazi,
da mi ne pohodiš podočnjakov.

Poljubi me.
Iščejo me stari grehi.
Poljubi me.
Naj zaspim in jih pozabim.
Prosim, pazi,
da mi ne pohodiš podočnjakov.

Nekdo zvoni.
Nimava več dosti časa.
Nekdo zvoni.
Poglej, če kdo stoji pred vrati
in če so že prišli za mano,
nikar jim ne odpri.
Nasmehni se in reci.
reci, da me ni.

Vse bom priznal.
Bodi malo nežna z mano.²⁷

Negativni odnos med moškim in žensko pa med drugim najdemo v pesmi Njen trenutek prihaja z albuma Bogovi in ovce (MK, 1990):

Njen trenutek prihaja,
že slišim njen glas.
In okna zapiram,
si manem oči,
prihaja njen čas.
Njen dih me duši
zapira mi pot,
me grabi za vrat.
In okna zapiram, si manem oči,
prekleta,
še zmeraj si me želi.

Njen trenutek prihaja,
prihaja njen čas.
Njen trenutek prihaja,
prihaja njen čas.

Mi s prsti polzi
po koži v srce,
mi diha v obraz.
In okna zapiram,
žari mi v oči,
prihaja njen čas.

Njen trenutek prihaja,
prihaja njen čas.

²⁷ Zoran Predin, Prosim, pazi, da mi ne pohodiš podočnjakov, *Ne mi dihat za ovratnik*, spletna stran http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz.

Njen trenutek prihaja,
prihaja njen čas.²⁸

To pesem sem uvrstila med negativne odnose zato, ker moškemu izpovedovalcu ženska "zapira pot", ga "grabi za vrat", njemu pa "jemlje dih", zato "zapira okna" ter jo preklinja. Po tem sklepam, da gre za vrsto posesivnega odnosa ženske do moškega, kateremu se slednji upira, čeprav naslov in refren nakazujeta, da se ga bo polastila.

5.4.1.3 Srečen ali tragičen konec v ljubezenskem odnosu

Ker sem pesem razumela kot sporočilo oz. zgodbo, sem tudi pogledala, kakšen konec (če je le-ta v pesmi ubeseden) ima ljubezenska zgodba.

O srečnem ali tragičnem (oz. nesrečnem) koncu je tako govora na 11 albumih (v 22 pesmih), pojavitev posamezne opredelitve je največ dvakrat na album, večkrat pa je le ena.

Tako dvakrat najdemo srečen konec na albumih *Ne mi dihat za ovratnik* (LF, 1983) in *Na svoji strani* (LF, 1986), po enkrat pa na albumih *Bonboniera* (MK, 1982), *Državni ljubimci* (P, 1982), *Pesmi sprave* (P, 1985), *Sirene tulijo* (LF, 1987), *Sexpok* (P, 1987), *Tiha voda* (LF, 1989) in *Zadnja večerja* (LF, 1994).

Tragičen oz. nesrečen konec ljubezenskega odnosa se dvakrat pojavi na albumih *Bogovi in ovce* (MK, 1990) ter *Zadnja večerja* (LF, 1994), po enkrat pa na albumih *Adijo, pamet* (LF, 1982), *Bonboniera* (MK, 1982), *Ne mi dihat za ovratnik* (LF, 1983), *Rdeči album* (P, 1984), *Na svoji strani* (LF, 1986), *Sirene tulijo* (LF, 1987), *Sexpok* (P, 1987) in *Tiha voda* (LF, 1989).

Največ srečnih koncev v ljubezenskem odnosu je pri besedilih skupine *Lačni Franz* (7), *Pankrti* imajo 3 srečne konce, *Martin Krpan* pa nima nobenega. Tudi nesrečnih koncev najdemo največ pri *Lačnemu Franzu* (7), sledi mu *Martin Krpan* (3), nato pa še *Pankrti* (2).

Primer srečnega konca je v pesmi *Na tem sva potem gradila* z albuma *Pesmi sprave* (P, 1985). Navajam le zadnji del pesmi, ki se konča z refrenom, ki napoveduje skupno prihodnost:

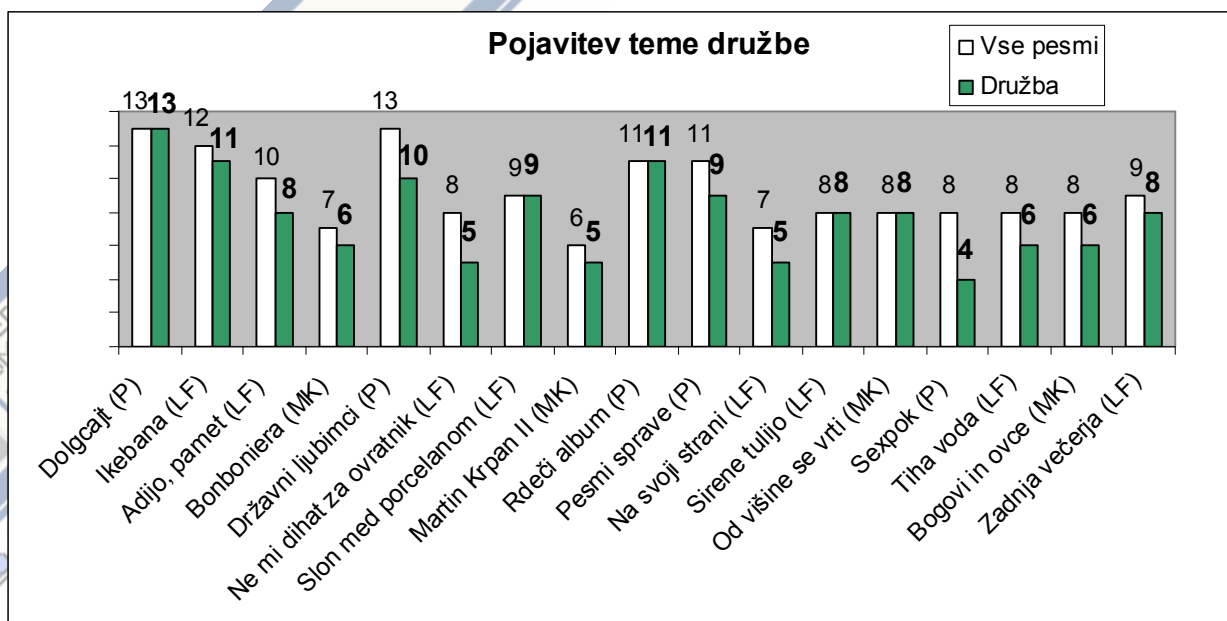
²⁸ Vlado Kreslin, *Njen trenutek prihaja*, *Bogovi in ovce*, spletna stran www.kreslin.com.

Tist zimski večer
 je bil dost povprečen
 eden od tistih, k molš
 da neb traju večten.
 Pogledu sm te v oči
 in oči so rekla ja,
 mislu sem, dau trajal del,
 da boš z mano šla.
 Okrog oči si bla črna
 in lasje so ti štrlel,
 jest sem se počutu slabo
 in iz ust mi je smrdel.
 Pol si pa rekla,
 da si zanosila
 in da bojo doma znorel
 če se nauš poročila.

In na tem sva potem gradila
 in na tem sva potem gradila.²⁹

5.4.2 Družbena tematika po albumih

Pod družbeno tematiko sem razumela vse družbene pojave (razen ljubezni in smrti, ki sta včasih tudi ena izmed tem v besedilu, kot samostojni temi pa sem jih štela pod njuni kategoriji), ki se pojavljajo na albumih Lačnega Franza, Martina Krpana in Pankrtov. Spodnja rapredelnica kaže, na katerih albumih je bilo te teme več in na katerih manj.

Vse tri skupine so na 17 albumih o družbeni tematiki pisale 132-krat, tj nekaj manj kot 8-krat na album. Pod tem povprečjem je 7 albumov, opazimo pa lahko, da je

²⁹ Gregor Tomc, In na tem sva potem gradila, *Pankrti: teksti*, 88.

večina teh albumov izšla v drugi polovici osemdesetih let, ko se že samo število pesmi na albumu ustavi pri največ 9, medtem ko so v prvi polovici štirje albumi nad 10 pojavitvami, saj je na albumih tudi več pesmi. Številčno največ pojavitev družbene teme ima Dolgcajt (P, 1980), sledita Ikebana (LF, 1981) ter Rdeči album (P, 1984), nato pa še Državni ljubimci (P, 1982). Po deležu pesmi posameznih albumov pa opazimo, da imaj na petih albumih vse pesmi družbeno tematiko: Dolgcajt (P, 1980), Slon med porcelanom (LF, 1984), Rdeči album (P, 1984), Sirene tulijo (LF, 1987) ter Od višine se zvrtili (MK, 1987).

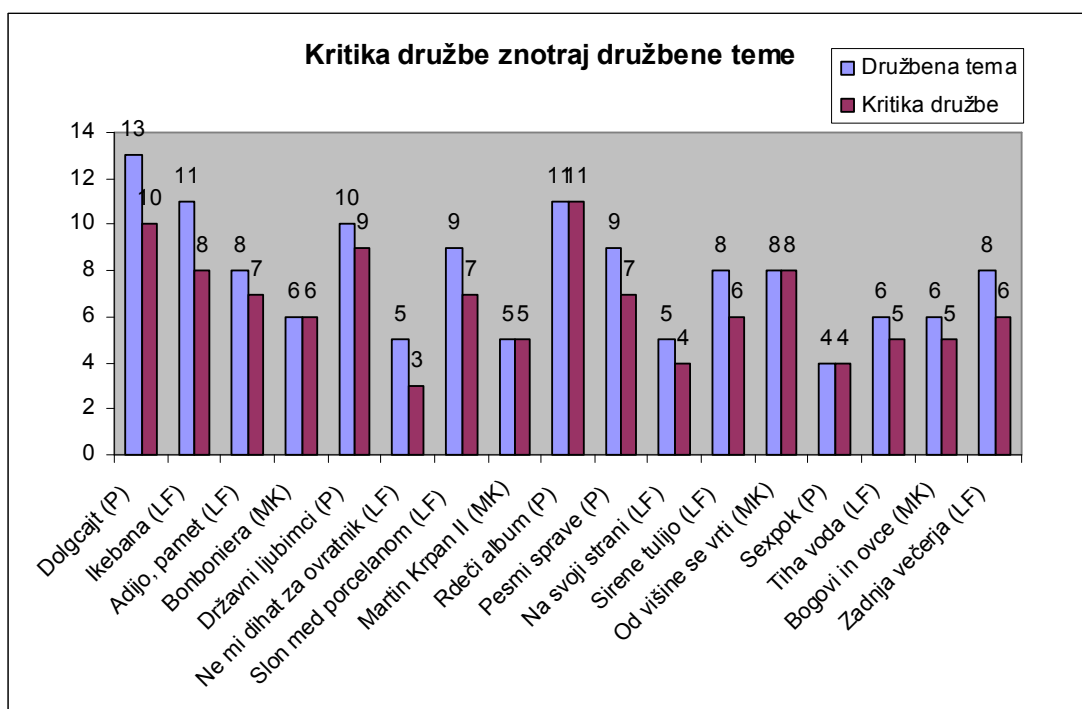
Skupina Pankrti ima tako skupno 47 pesmi z družbeno tematiko, kar pomeni, da so družbeno temo uporabili pri 83,9 odstotkih svojih pesmi. Več od njih je ima s 60 pojavitvami (kar je 84,5 odstotkov) skupina Lačni Franz, Martin Krpan pa ima pojavitev družbene tematike v 25 pesmih, tj. pri 86,2³⁰ odstotkih vseh svojih pesmi.

Družbena tema se v celotni generaciji pojavi pri 84,6 odstotkih vseh pesmi.

5.4.2.1 Kritika družbe

Pri družbeni temi najbolj pogosto izstopa kritika raznih družbenih dejavnikov, kot so omejevanje svobode izražanja, politični sistem, odtujeni posameznik itd. Spodnja razpredelnica kaže, kako pogosto se v družbenih temah na posameznih albumih zazna kritičen ton.

³⁰ Procentualno največ.

Pri albumih Rdeči album (P, 1984), Od višine se zvrtil (MK, 1987), Bonboniera (MK, 1982), Martin Krpan II (MK, 1984) ter Sexpok (P, 1987) vidimo, da so vse družbene pesmi kritične do družbe, pri drugih pa je še nekaj pesmi brez kritične note, čeprav le-ta povsod prevladuje. Najmanjši odstotek, tj. 60 odstotkov družbene tematike, je na albumu Ne mi dihat za ovratnik (LF, 1983).

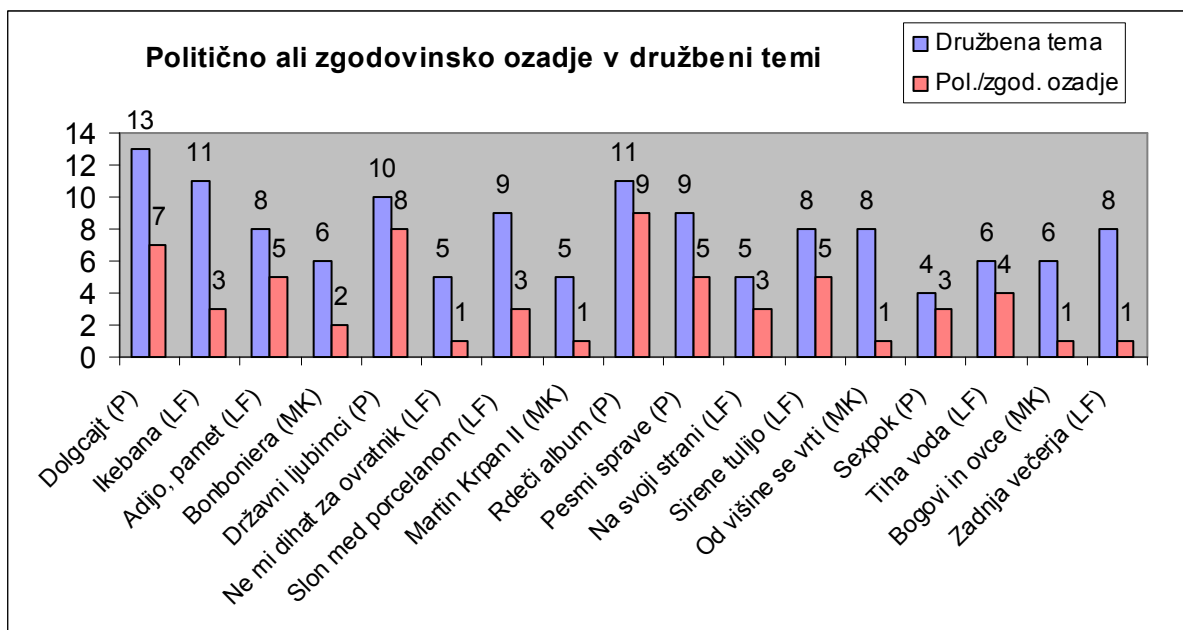
Številčno najbolj kritična do družbe je skupina Lačni Franz, ki je o tem pisala in pela 46-krat, oz. pri 76,7 odstotkih svojih družbenih pesmi. Sledi skupina Pankrti, ki so družbo kritizirali 41-krat (pri 87,2 odstotkih njihove družbene tematike), Martin Krpan pa so kritiko družbe uporabili procentualno največ, tj. pri 96 odstotkih svojih pesmi z družbeno tematiko, tj. 24-krat.

Skupno je v celem obdobju 111 kritičnih pesmi znotraj 132 pesmi z družbeno tematiko, kar da 84 odstotkov družbenih pesmi.

5.4.2.2 Politično oz. zgodovinsko³¹ ozadje v družbeni temi

Pri vseh treh skupinah generacije sem opazila, da imajo na vseh albumih najmanj eno pesem, ki omenja ali ima za ozadje politično ali zgodovinsko ozadje. Podrobnejše število takšnih pesmi po albumih prikazuje spodnji grafikon.

³¹ Zgodovina z našega zornega kota; v tistem času je šlo ali za pretekle ali relativno aktualne razmere.

Največ političnega oz. zgodovinskega ozadja znotraj družbene teme je na albumu Rdeči album (P, 1984), ki se je že v prejšnji točki izkazal za najbolj kritičnega,³² kar slabih 82 odstotkov družbene tematike je tako ali drugače politično ali zgodovinsko obarvano.

Najmanj političnega ali zgodovinskega ozadja, tj. 12,5 odstotkov, je na albumih Od višine se zvrtili (MK, 1987) ter Zadnja večerja (LF, 1994), nato 16,6 odstotkov na albumu Bogovi in ovce (MK, 1990) ter 20 odstotkov na albumih Ne mi dihat za ovratnik (LF, 1983) in Martin Krpan (MK, 1984).

Izmed vseh treh skupin so po deležu največ zgodovinskega ali političnega ozadja na družbenih pesmih uporabili Pankrti (32-krat, kar predstavlja 68,1 odstotek pesmi z družbeno tematiko), sledijo Lačni Franz (25-krat oz. 41,7 odstotkov) ter Martin Krpan (pet kritičnih pesmi, kar predstavlja 20-odstotni delež njihove družbene tematike).

V celem obdobju je tako pri 132 družbenih pesmih najti 62 pesmi, ki imajo zgodovinsko ali politično ozadje, v odstotkih pa je ta številka približno 47 %.

³² Ker je na tem albumu število družbenih pesmi enako številu družbenokritičnih pesmi, le pri 2 pesmih kritika ne zadeva politika ali. zgodovina.

5.4.2.3 Prihodnost za družbo - upanje ali poguba

Kot sem pri ljubezenski temi pregledovala, ali avtor nakaže srečen ali nesrečen konec ljubezenske zveze, sem pri družbeni temi iskala, kolikokrat se v pesmih pojavi napoved boljše prihodnosti oz. znake za to, da se ne bo nič spremenilo (torej ostalo slabo, kot že je) ali da se v prihodnosti ne obeta nič dobrega.

Album	prih. +	prih. -
Dolgcajt (P)	5	7
Ikebana (LF)	3	2
Adijo, pamet (LF)	3	2
Bonboniera (MK)	1	2
Državni ljubimci (P)	3	4
Ne mi dihat za ovratnik (LF)	1	/
Slon med porcelanom (LF)	/	4
Martin Krpan II (MK)	1	/
Rdeči album (P)	3	3
Pesmi sprave (P)	2	3
Na svoji strani (LF)	/	/
Sirene tulijo (LF)	3	1
Od višine se vrti (MK)	2	1
Sexpok (P)	/	1
Tiha voda (LF)	/	1
Bogovi in ovce (MK)	/	2
Zadnja večerja (LF)	/	4

Izmed vseh 17 albumov se le Na svoji strani (LF, 1986) ne opredeli do prihodnosti, ostali pa se vsaj enkrat opredelijo vsaj za eno izmed možnosti. Cela generacija 27-krat (kar je 20,4 odstotke družbenih pesmi) napoveduje obetavno družbeno prihodnost, največkrat album Dolgcajt (P, 1990) s 5 pozitivnimi napovedmi. Isti album pa tudi največkrat (pri 7 pesmih) od vseh obeta, da prihodnost ne bo boljša oz. bo kvečjemu slabša. Je pa v obdobju takšnih napovedi 37 (28 odstotkov družbenih pesmi), kar je za deset več, kot je pozitivnih.

Skupina Pankrti imajo pozitivnih obetov 13 (27,6 odstotkov njihovih družbenih pesmi), negativnih pa 18 (38,3 odstotke), Lačni Franz ima 10 (16,7 odstotkov) pozitivnih ter 14 (23,3 odstotke) negativnih obetov za prihodnost, Martin Krpan pa imajo 4 (16 odstotkov) pozitivne ter 5 (20 odstotkov) negativnih obetov za prihodnost družbe. Vsaka izmed skupin ima torej več negativnih kot pozitivnih napovedi.

Pozitivno videnje prihodnosti najdemo npr. pri pesmi Računite z nami z albuma Dolgcajt (P, 1980):

Gradimo ceste, gradimo proge,
hodmo na sestanke, ne jebemo droge.
Producirite nas, oblikujte nas,
pošlta na vas,
predvsem pa: računite na nas.

Računite z nami ...

Uklučte nas, izplunte nas,
razumte nas, ne mormo vas,
gradite se, podrite nas,
učite nas, ukinte nas,
imejte nas, pustite nas.
Preštavajte se, odštavajte nas,
plodite se, množite nas,
predvsem pa: računite na nas.

Računite z nami ...³³

Negativno prihodnost pa na drugi strani obeta pesem Hiša strahov z albuma Zadnja večerja (LF, 1994). Spodaj navajam zadnjo kitico:

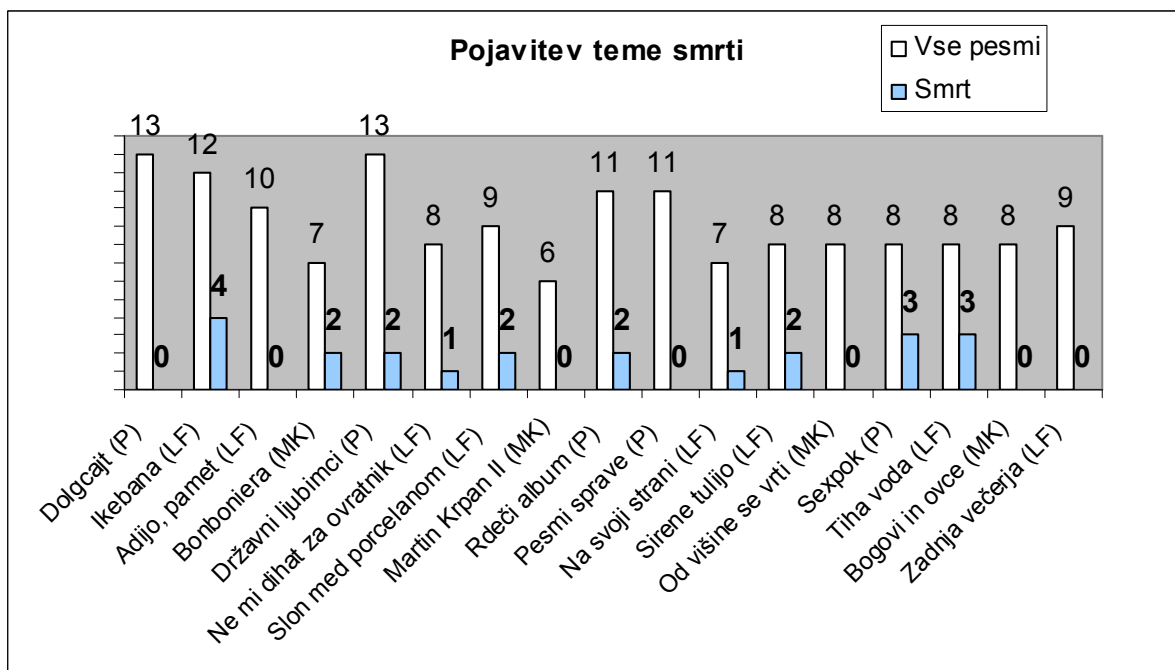
Hiša strahov je ladja spominov.
(Grad na dnu morja.)
Hiša strahov je kolona obrazov.
(Vsak ima vsaj dva.)
Hiša strahov. Hiša za naju.
Vsak bo v njej doma.³⁴

5.4.3 Pogostost teme o smrti po albumih

Že pri prvem pregledu pesmi sem ugotovila, da je smrt tema, o kateri se tudi v pesmih ne govori veliko. Spodnji grafikon prikazuje, kolikokrat se na posameznem albumu pojavi tema smrti.

³³ Grega Tomc, Računite z nami, *Pankrti: teksti*, 26.

³⁴ Zoran Predin, Hiša strahov, *Zadnja večerja*, spletna stran http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz.

Od 156 pesmi je na 22 tema (oz. ena izmed tem) smrti, kar predstavlja 14,1 odstotka, v povprečju pa pride na teh 22 albumov 1,3 pesmi s temo pesmi na posamezen album, česar dva albuma ne dosejata: Ne mi dihat za ovratnik (LF, 1983) ter Na svoji strani (LF, 1986), ki imata vsak po eno takšno pesem. Številčno največ pesmi s to tematiko ima album Ikebana (LF, 1981), tj. 4 pesmi, po deležu vseh pesmi na albumu pa sta v ospredju albuma Sexpok (P, 1987) ter Tiha voda (LF, 1989) s 37,5 odstotki. Brez te teme je sedem albumov: Dolgcajt (P, 1980), Adijo, pamet (LF; 1982), Martin Krpan II (MK, 1984), Pesmi sprave (P; 1985), Od višine se zvrtili (MK, 1987), Bogovi in ovce (LF, 1990) ter Zadnja večerja (LF, 1994).

Največkrat so o temi smrti pela pri skupini Lačni Franz, ki so jo omenjali na 13 pesmih, kar je več kot polovica vseh pesmi s tematiko o smrti, sicer pa v njihovem opusu pesmi s tematiko smrti predstavljajo 18,3 odstotke. Sledijo Pankrti s 7 pesmimi (kar predstavlja 12,5 odstotkov vseh njihovih pesmi), Martin Krpan pa so smrt postavili za temo dvakrat, tj. v 6,9 odstotkih svojih pesmi. Ena izmed teh dveh pesmi je z albuma Bonboniera (MK, 1982), tj. pesem Happy end, katere zadnji dve kitici navajam spodaj:

Pa-pa-pa.
Mrtvo seme požrejo suha tla.
Ra-ta-ta-ta.
Skozi luknjico H₂O pricurlja.

Nič več joka.
Golo neskončno polje.

Nič več plevela, dobrega semena.
Happy end.³⁵

Relativno nizke številke kažejo na dokaj majhno popularnost teme o smrti v generaciji osemdesetih let.

5.4.3.1 Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota

Pri 22 pesmi, ki jih je generacija posvetila temi o smrti, sem poiskala, kakšen odnos do smrti kaže sama pesem; ali jo označuje kot nekaj pozitivnega, negativnega ali nevtralnega oz. pripadajočega k vsakdanjemu življenju.

Devet pesmi sem lahko takoj označila kot takšne, ki smrti ne vrednotijo na nobenega od omenjenih treh načinov, sedem pesmi (vsaka na drugem albumu: Ikebana (LF, 1981), Državni ljubimci (1982), Ne mi dihat za ovratnik (LF, 1983), Slon med porcelanom (LF, 1984), Sexpok (P, 1987), Tiha voda (LF, 1989)) označuje smrt kot nevtralno oz. vsakdanjo vrednoto. Te pesmi predstavljajo 27,3 odstotke pesmi o smrti. Nekaj manj, tj. 22,7 odstotkov, ki jih predstavlja pet pesmi (dve na albumu Bonboniera (MK, 1982) in po ena na albumih Državni ljubimci (P, 1982), Rdeči album (1984) in Sirene tulijo (1987)), vidijo smrt kot negativno, medtem ko dve (po ena na albumu Rdeči album (1984) ter Na svoji strani (1986)) oz. 9,1 odstotka pesmi s tematiko o smrti le-to opredeljujeta kot pozitivno vrednoto.

Z Rdečega albuma je pesem s pozitivno noto o smrti Oj, oj, oj, v boj. Z refrena in z zadnje kitice je razvidno, da opisuje junaško smrt:

Oj, oj, oj, v boj!

V boj za mojo drago,
v boj za našo zmago,
v boj za prijatle zveste,
v boj za domovino milo.
Pokleknil bom na tla,
poprosil sonce za tišino,
dvignil roki bom za mir,
v miru stopil bom na mino.

Oj, oj, oj, v boj!³⁶

³⁵ Klinar/Turk: Happy end, *Bonboniera*, ovitek plošče.

³⁶ Peter Lovšin, Oj, oj, oj, v boj, *Pankrti: teksti*, 66.

Z albuma *Na svoji strani* pa o smrti v pozitivni luči govori pesem *Naj kolje noč*:

Ko vse poti,
skrite, tihe in prazne,
vodijo kam drugam.

Naj laja led.
Naj laja mraz.

Še v mraku
se modro sneg iskri,
ko izginja v noč
ples snežink.

Ko ura spi,
zdaj, ko nimaš več
niti milosti
ne stopinj.

Naj kolje noč.
Naj kolje Bog.
Naj vzame vse nazaj,
naj zaklene raj
in gre.

Kaj so res ponoči
v sveti pesmi šli
angeli čez polje,
da si šla še ti.³⁷

Ta pesem zaradi brezizhodnosti razmer poziva noč in Boga naj pripeljeta smrt, torej razume smrt kot izhod. Zaradi tega poziva sem ji pripisala pozitivno vrednotenje smrti.

Skupno ima torej skupina Lačni Franz med svojimi pesmimi s tematiko smrti leto ovrednoteno pozitivno v enem primeru (oz. v 7,7 odstotkih), negativno prav tako, nevtralnno pa v štirih primerih (v 30,8 odstotkih). Pankrti imajo eno (oz. 14,3 odstotke svojih pesmi s tematiko o smrti) pozitivno, dve negativni (kar pomeni 28,6 odstotkov) ter enako število nevtralnih vrednotenj. Martin Krpan ima obe smrti,³⁸ o katerih poje, ovrednoteno negativno.

5.4.3.2 Povezanost teme smrti s temo ljubezni³⁹

Izmed 17 albumov imajo le trije pesmi, v kateri je povezava smrti z ljubeznijo. Dvakrat se ta povezava pokaže na albumu *Sexpok* (P, 1987), po enkrat pa *Ne mi dihat* za ovratnik (LF, 1987) in *Sirene tulijo* (LF, 1987). Tako vidimo, da so tri od štirih pesmi o povezavi med smrtjo in ljubeznijo nastale v letu 1987, v celem obdobju so o njej pisali

³⁷ Zoran Predin, *Naj kolje noč*, *Na svoji strani*, spletna stran http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz.

³⁸ Po deležu je torej to najvišja vrednost.

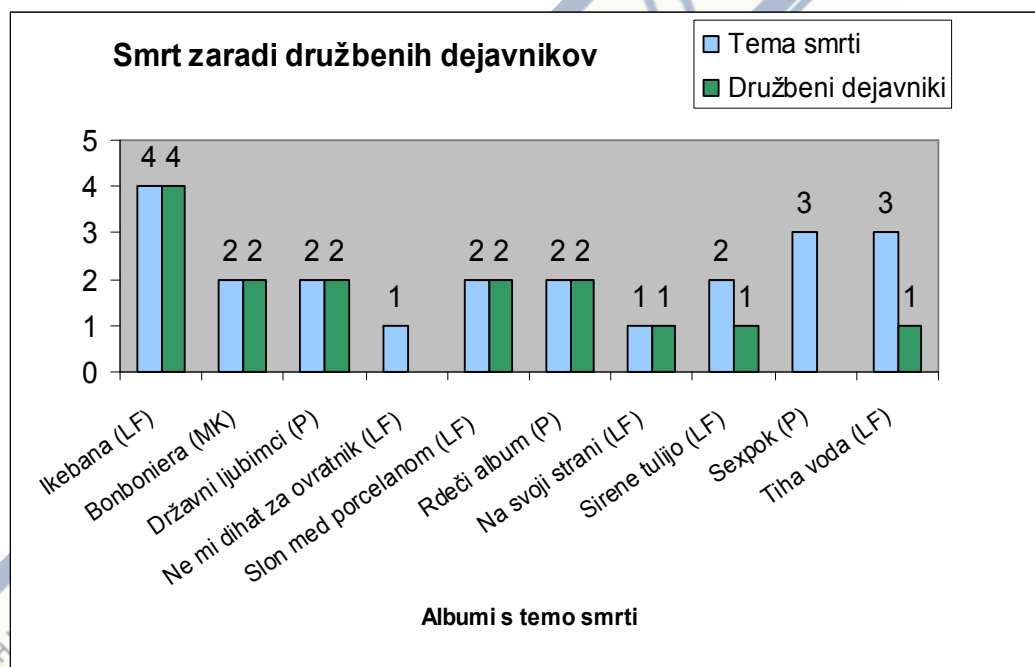
³⁹ Pri tej povezavi gre največkrat za smrt, ki je posledica nesrečne ljubezni ali za smrt ljubljene osebe.

dvakrat Pankrti (pri 7 pesmih o smrti to predstavlja 28,6 odstotkov), dvakrat pa Lačni Franz (pri 13 pesmih s temo o smrti predstavlja to okoli 15,4 odstotke), medtem ko pri Martinu Krpanu pri nobeni od dveh pesmi o smrti ne najdemo povezave z ljubeznijo.

Ta povezava je tako v celotnem obdobju prisotna štirikrat pri 22 pesmih o smrti, kar predstavlja 18 odstotkov.

5.4.3.3 Povezanost teme smrti z družbeno tematiko

Pri tej povezavi sem pri pesmih s temo o smrti iskala takšne pesmi, ki kažejo, da so za smrt krivi takšni ali drugačni družbeni dejavniki. Podrobneje to prikazuje spodnji grafikon, kamor sem uvrstila le albume, kjer sem že prej našla tematiko smrti.

Na 10 albumih, po katerih se razporeji 22 pesmi o smrti, sem našla 15 povezav smrti in družbe, kar predstavlja nekaj več kot 69 odstotkov.

Pri dveh albumih (Ne mi dihat za ovrtnik (LF, 1983) in Sexpok (P, 1987)) na pesmih o smrti za slednjo ni kriv noben družbeni dejavnik. Najdemo pa zato 5 albumov s pesmimi o smrti, kjer so le-te v vsakem primeru povzročene s strani vzvodov oz. elementov družbe: Ikebana (LF, 1981), Bonboniera (MK, 1982), Državni ljubimci (P, 1982), Slon med porcelanom (LF, 1984), Rdeči album (P, 1984) in Na svoji strani (LF, 1986). Sledita še albuma Sirene tuljijo (LF, 1987) z eno povezavo z družbo od dveh

pesmi o smrti ter Tiha voda (LF, 1989) z eno pesmijo o povezavi z družbo od treh pesmi o smrti.

Martin Krpan ima le dve pesmi o smrti in pri obeh je najti povezavo z družbenimi dejavniki.⁴⁰ Lačni Franz ima povezavo z družbo 9-krat na 13 pesmih, kar je 69,2 odstotka, pri Pankrtih pa je od 7 pesmi s temo smrti za slednjo najti 4 povezave z družbenimi dejavniki, kar z drugimi besedami pomeni dobrih 57,1 odstotka.

Če pogledamo, kdaj je bilo takšnih pesmi največ, se izpostavljajo leta 1981, 1982 in 1984, ko so v vsakem od teh treh let izšle štiri pesmi s povezavo smrti in družbe. To postavlja 12 od 15 pesmi s takšno povezavo v prvo polovico osemdesetih. V 1986, 1987 in 1989 najdemo le eno pesem z družbenimi vzvodi smrti na leto.

5.4.4 Igra besed

Pri nekaterih besedilih se je pokazalo, da ali nima neke konkretne teme, pač pa jo lahko na kratko povzamemo kot igro besed, lahko pa se ta besedna igra prepleta z vodilno temo. Ker sem gledala le besedila, je možno, da se šele z glasbeno spremljavo naredi pravi učinek ter da temo nosi glasbeni del pesmi. Takšnih pesmi je le majhen del. Le pri skupini Lačni Franz najdemo tri pesmi (kar predstavlja 4,2 odstotka njihovega opusa): dvakrat na albumu Ikebana (1981) ter enkrat na albumu Ne mi dihat za ovratnik (1983).

Ena izmed pesmi na Ikebani je tudi Paloma duša, kjer avtor v besedilo, vplete veliko znanih oz. aktualnih elementov ter izrekov, iz katerih tvori novo celoto:

Po poklicu sem diplomirani zabijalec nožev v hrbet.
Lažem huje kot vi, kar še ne pomeni,
da niste pokvarjeni.
Nepopisan bel list, so mi rekli,
prosojna nežna dušica.
Dvojno vpojno restavracijska servietka.
V našem stanovanju so imele stene umazana ušesa
in predolge nohte.
Nekoč smo imeli gospodinjsko pomočnico,
zdaj pa ni več babice - kruha je dovolj.
Črno, črno morje.
Po morju plava kit
in serje bombone in kadi marlboro.
Iz morja kaže garažna vrata.
"Zove se Dupe The Kid."
Bodi priden, pojej juhico,
boš videl Mikija na dnu.

⁴⁰ Po deležu je torej to najvišja vrednost.

Po treh letih je Miki postal gorgonzola.
Tudi črn humor nosi bele spodnje gate.
Kdo ve, koliko tehta Bojan Križaj.
Jaz vem, zakaj pištola strelja metke.
"Metke" strelja pištola, zakaj, vem jaz.
Jazz jazz jazz, Juuuuuli.⁴¹

6 Slovenska rockovska glasba v devetdesetih letih 20. stoletja ter do leta 2004: Big foot mama, Siddharta, Šank rock

V drugem obdobju sem izbrala tri od bolj znanih skupin: Big foot mama, Siddharto in Šank rock. Skupine so od leta 1987 do 2004 izdale 16 albumov, kar pri 265 albumih, ki so bili v tem času izdani, predstavlja 6 odstotkov.

Šank rock so izdali 8 albumov, Big foot mama 4, Siddharta pa 3. Ker imajo Šank rock večje število albumov⁴² kot obe drugi skupini skupaj, sklepam, da se bo pri iskanju tem pokazalo višje število, ne pa nujno tudi najvišji delež znotraj njihove lastne produkcije.

6.1 Big foot mama

Skupina Big foot mama⁴³ je začela delovati leta 1990, ko so prvič nastopili na Gimnaziji Šentvid. Leta 1995 so le v petnajstih urah posneli demo posnetek, ki je v takšni obliki v istem letu izšel kot njihov prvenec Nova pravila. Dve leti zatem so posneli album Kaj se dogaja?, po katerem se je skupina z nastopi potrdila kot ena izmed vodilnih rockovskih zasedb v Sloveniji. Tudi za hrvaški trg so posneli dve pesmi v hrvaščini, vendar z manjšim uspehom. Leta 1999 je izšel tretji album z naslovom Tretja dimenzija, leta 2000 Doba norih, v letu 2004 pa album 5ing. Njeni člani so (bili): Jože Habula (ustanovitelj), Alen Steržaj, Daniel Gregorič, Grega Skočir (pridružil se je, ko je še pred prvim albumom odšel Andrej Kos), Miha Guštin, ki je leta 2002 zapustil skupino, nadomestil pa ga je Zoran Čalić.

Konec marca 2006 je izšel album z lanskega koncerta ob 15-letnici delovanja.

⁴¹ Zoran Predin, Paloma duša, *Ikebana*, spletna stran http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz.

⁴² To pomeni, da v tem primeru razpolagam z večjim vzorcem.

⁴³ V oklepajih, razpredelnica in grafikonih bom ime označevala z BFM.

6.2 Siddharta

Siddharta⁴⁴ je bila ustanovljena leta 1995. Prvotni člani zasedbe so (bili) Tomi M., Primož B., Primož M. (kasneje zapusti skupino) in Boštjan M.⁴⁵ Kasneje so se jim pridružili še Tomaž O. R., Cene R. in Jani H. (nadomesti Primoža M.).

Izdali so tri studijske albume (Id⁴⁶ (1999), Nord (2001), Rh -⁴⁷ (2003), Rh - Special Edition (2005)), Rh - (English) (2005), Rh - Bloodbag Limited Edition (2003), album remiksov (Silikon Delta v letu 2002) ter singlici Lunanai (2000) in Rave (2005).

6.3 Šank rock

Šank rock⁴⁸ je skupina, ki je začela delovati že leta 1982. Izdali so 12 albumov, od katerih je 8 studijskih (Pridite na žur (1987), Dobro in zlo (1988), Jaz nimam noč za spanje (1989), IV (1990), Moj nočni blues (1991), Poglej v svet (1996), X (1998) ter Vzemi ali pusti (2002)) in 3 koncertne (V živo na mrtvo (1993), Bosa dama (1996) in Na mrtvo v živo (2004)), album Crime time (1995) pa je v angleščini.

Aktualna zasedba v skupini je Matjaž Jelen, Davor Klarič, Roki Petkovič, Cveto Polak in Aleš Uranjek, v preteklosti pa so bili določen čas člani tudi Zvone Hranjec, Miro Mramor, Peter Slanič, Bor Zuljan, Inko Brus ter Silvano Leban.

6.4 Primerjava tem pri vseh treh skupinah devetdesetih let 20. stoletja ter do 2004

Obdobje zamejujeta albuma Jaz nimam noč za spanje (ŠR, 1987) ter 5ing (BFM, 2004). Čeprav je prvi album časovno še v osemdesetih, po njem pa so Šank rock izdali še dva albuma pred letom 1990, je večina njihove glasbe izšla v devetdesetih, zato štejem v raziskavo tudi prve tri albume.

⁴⁴ V oklepajih, razpredelnica in grafikonih bom uporabila začetnico S.

⁴⁵ Čeprav so priimki članov znani, se na ovitkih ter spletni strani navajajo le z začetnico, zato jih tako navajam tudi jaz.

⁴⁶ Izšel je dvakrat. Pri analizi besedil sem uporabila prvega. Razlika je v eni dodatni pesmi, ki je na novjšem albumu.

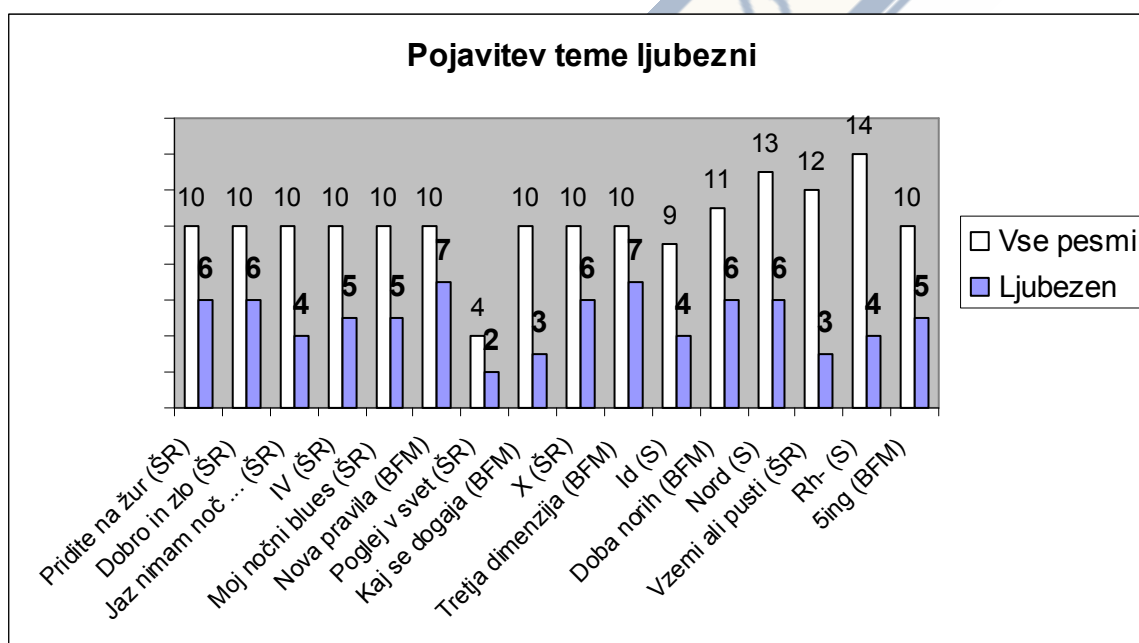
⁴⁷ Izgovarja se RH minus.

⁴⁸ V oklepajih, razpredelnica in grafikonih bom ime označevala s ŠR.

Kot že pri prejšnjem obdobju, sem tudi pri skupinah tega obdobja skušala ugotoviti, na katerih albumih ter pri katerih skupinah generacije se največkrat pojavljajo teme ljubezni, družbe in smrti.

6.4.1 Pogostost ljubezenske tematike po albumih

Tudi pri tej generaciji sem po vseh 16 albumih pregledala, kolikokrat se pojavlja tema ljubezni; pri tem gre za rockovsko velik delež konkretnih opisov ter hrepenenj po telesni ljubezni, dosti pa je tudi samo čustvenih povezav med obema spoloma. Spodnji grafikon kaže natančnejše podatke.

Na 16 albumih se ljubezen pojavi 79-krat, kar je 4,6-krat na album. Tega povprečja ne dosega 6 albumov: Poglej v svet (ŠR, 1996) z dvema ljubezenskima temama, Kaj se dogaja (BFM, 1997) in Vzemi ali pusti (ŠR, 2002) s tremi, Jaz nimam noč za spanje (ŠR, 1989), Id (S, 1999) ter Rh - (S, 2003) pa imajo po štiri ljubezenske teme na albumu.

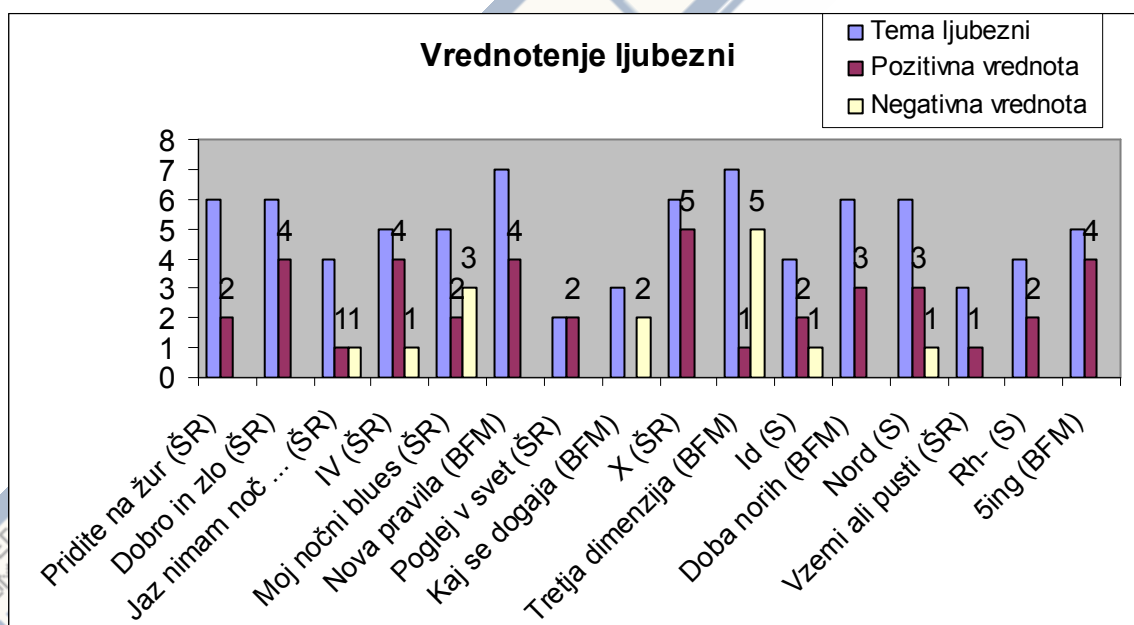
Nad povprečjem je tako 10 albumov. Največ ljubezenske teme je na albumih Nova pravila (BFM, 1995) ter Tretja dimenzija (BFM, 1999) s 7 pesmimi z ljubezensko temo. Oba albuma imata tudi največji delež ljubezenske tematike, ki znaša 70 odstotkov vseh pesmi na albumu.

Številčno največ so o ljubezni pisali Šank rock, kar 37-krat pri 78 pesmih, kar predstavlja 47 odstotkov. Sledijo jim Big foot mama, ki so temo ljubezni uporabili 28-krat. Pri 51 pesmih to predstavlja skoraj 55 odstotkov,⁴⁹ Siddharta pa so na temo ljubezni pisali 14-krat, tj. pri dobrih 41 odstotkih svojih 34 pesmi.

Izmed 163 imamo tako 79 takšnih, ki imajo za glavno oz. eno izmed tem ljubezen, kar predstavlja 48,5 odstotkov vseh pesmi, ki jih je ta generacija napisala oz. jih izvaja.

6.4.1.1 Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota

Pri tej generaciji sem zasledila več vrednotenja ljubezni kot pri njihovih predhodnikih, saj je na vsakem albumu ali pozitivno ali negativno vrednotenje, nekaj albumov pa ima obe vrsti vrednotenja oz. opredelitve do ljubezni. Grafikon kaže podrobnejše podatke.

Iz grafikona je razvidno, da je delež pozitivnega vrednotenja v ljubezenski temi večji od negativnega, natančneje se prvo pojavlja 40-krat (pri dobri polovici ljubezenskih pesmi), drugo pa 14-krat (le pri 17,7 odstotkih ljubezenskih pesmi). Tako pozitivne kot negativne oznake je največ pet: pozitivne se nahajajo na albumu X (ŠR, 1998), ki nima nobene negativne oznake ljubezni, slednjih pet pa najdemo na albumu Tretja dimenzija (BFM, 1999), ki ima le eno pozitivno vrednotenje ljubezni.

⁴⁹ Procentualno torej največ.

Največ pozitivnih oznak, tj. 21, je ljubezni namenila skupina Šank rock. Sledi ji skupina Big foot mama z 12 pozitivnimi oznakami, Siddharta pa ljubezen kot pozitivno opeva 7-krat.

Polovico vseh negativnih oznak obdobja je ljubezni namenila skupina Big foot mama, naslednjaje skupina Šank rock s petimi negativnimi oznakami, Siddharta pa je o ljubezni kot negativni vrednoti pisala dvakrat.

6.4.1.2 Odnos ženske in moškega v medsebojnem odnosu - pozitiven/negativen

Tudi pri tej generaciji sem pregledovala, če se v pesmih za ljubezensko tematiko pojavlja pozitiven ljubezenski odnos (v nekem obdobju si moški in ženska izražata medsebojno ljubezensko naklonjenost) ali negativen odnos (posesivnost, brezbrižnost, nasilnost enega od obeh, ljubezenski trikotniki ...). V spodnji tabeli je prikazano, koliko je kakšnega odnosa na posameznih albumih.

Leto	Album (skupina)	Ž + M	Ž - M
1987	Pridite na žur (ŠR)	4	2
1988	Dobro in zlo (ŠR)	4	2
1989	Jaz nimam noč ... (ŠR)	1	2
1990	IV (ŠR)	1	2
1991	Moj nočni blues (ŠR)	2	3
1995	Nova pravila (BFM)	1	4
1996	Poglej v svet (ŠR)	1	1
1997	Kaj se dogaja (BFM)		1
1998	X (ŠR)	6	
1999	Tretja dimenzija (BFM)	1	6
1999	Id (S)	2	1
2001	Doba norih (BFM)	5	
2001	Nord (S)	3	2
2002	Vzemi ali pusti (ŠR)	1	2
2003	Rh - (S)	2	1
2004	5ing (BFM)	2	3

Omemba takšnega ali drugačnega odnosa med žensko in moškim ni razvidna le pri devetih pesmih, saj se na 79 ljubezenskih pesmi pojavlja 36 pozitivnih (45,6 odstotkov ljubezenskih pesmi) ter 32 negativnih (40,5 odstotkov ljubezenskih pesmi) odnosov med spoloma. Tako pozitiven kot negativen odnos je opevan največ 6-krat, in

sicer je na albumu X (ŠR) šest pozitivnih medsebojnih odnosov ter nobenega negativnega, na albumu Tretja dimenzija (BFM) pa je šest negativnih ter eden pozitiven odnos med moškim in žensko.

Številčno največ pozitivnih ljubezenskih odnosov najdemo pri skupini Šank rock; kar pri 20 od 37 pesmih je odnos med žensko in moškim pozitiven, kar predstavlja 54 odstotkov njihovih ljubezenskih pesmi. Sledi jim Big foot mama, ki ima na 28 ljubezenskih pesmi pri devetih pesmih oz. pri 32 odstotkih pozitiven ljubezenski odnos. Siddharta pa ima sedem pozitivnih odnosov, kar predstavlja točno polovico⁵⁰ njihovih ljubezenskih pesmi.

6.4.1.3 Srečen ali tragični konec v ljubezenskem odnosu

Tudi ta generacija je pri pesmih z ljubezensko tematiko ubesedila, ali se medsebojni ljubezenski odnos konča srečno (oz. je nakazano, da se le-ta srečno nadaljuje) ali nesrečno (pri čemer se zaradi različnih dejavnikov zveza konča).

Le album Kaj se dogaja (BFM, 1999) pri treh ljubezenskih pesmih nikoli ne opredeljuje konca razmerja, pri ostalih albumih pa je vsaj ena opredelitev za en ali drugi konec.

Pozitivnih koncev je najti največ trikrat na albumu X (ŠR, 1998), po dvakrat mu sledita albuma Dobro in zlo (ŠR, 1988) ter Nord (S, 2001), po enkrat pa ga omenjajo albumi Pridite na žur (ŠR, 1987), Moj nočni blues (ŠR, 1991), Nova pravila (BFM, 1995), Poglej v svet (ŠR, 1996), Tretja dimenzija (BFM, 1999), Dobra norih (BFM, 2001) in 5ing (BFM, 2004).

Tudi negativnih koncev je največ trikrat, vendar na treh albumih: Nova pravila (BFM, 1995), Id (S, 1999) in Nord (S, 2001). Naslednjih šest albumov opeva nesrečen konec razmerja dvakrat: Pridite na žur (ŠR, 1987), Jaz nimam noč za spanje (ŠR, 1989), Moj nočni blues (ŠR, 1991), Tretja dimenzija (BFM, 1999), Vzemi ali pusti (ŠR, 2002) in Rh - (S, 2003). Po enkrat pa najdemo nesrečne konce na albumih Dobro in zlo (ŠR, 1988), IV (ŠR, 1990), Doba norih (BFM, 2001) in na albumu 5ing (BFM, 2004).

Skupina te generacije z največjim številom srečnih koncev ljubezenskih razmerij med moškim in žensko je Šank rock, ki ima 8 srečnih, zraven pa še 10 nesrečnih

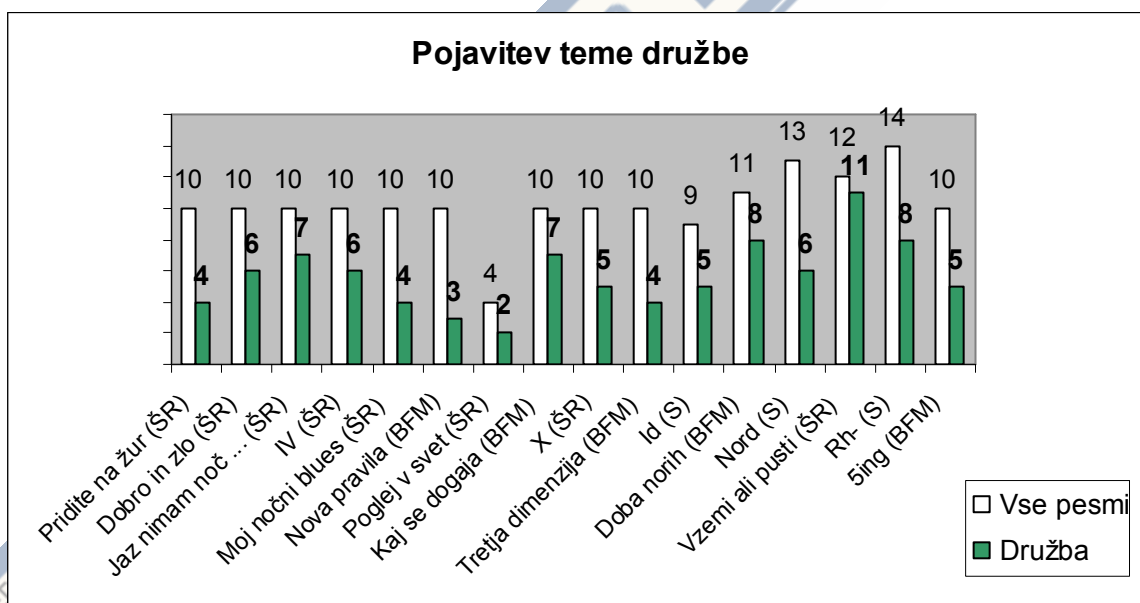
⁵⁰ Procentualno je to najvišja vrednost izmed vseh treh skupin.

razpletov. Big foot mama ima štiri srečne in 7 nesrečnih koncev, Siddharta pa ima dva srečna in 8 nesrečnih razpletov ljubezenskih zgodb oz. pesmi.

Vsaka skupina zase in tudi skupno imajo več nesrečnih kot srečnih koncev; prvih je v celem obdobju 25 (pri 79 pesmih je to 31,6 odstotkov), medtem ko je srečnih koncev 14 (17,7 odstotkov ljubezenskih pesmi). Pri ostalih pesmih z ljubezensko tematiko konec ni opredeljen.

6.4.2 Družbena tematika po albumih

Tudi pri pesmih te generacije sem iskala družbeno tematiko, kjer sem kot samostojni temi izločila in v lastni tematski kategoriji uvrstila ljubezen in smrt, kot družbene elemente pa sem velikokrat našla druženje, zabavo, opevanje glasbenega poklica ter statusa rockerjev in podobno.

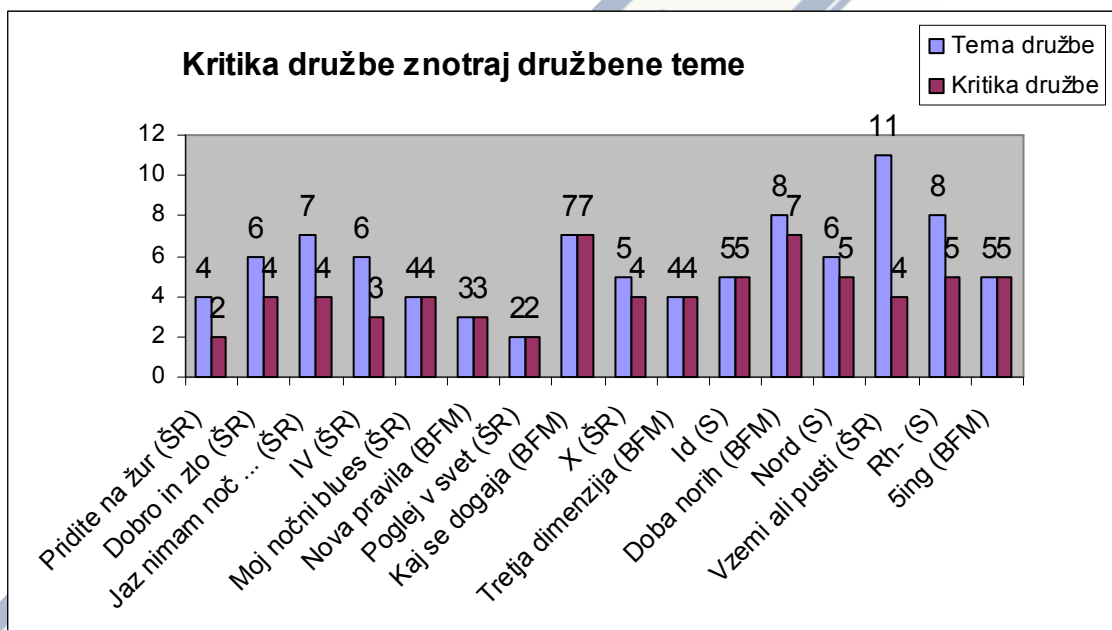
Na 16 albumih Big foot mame, Siddharte in Šank rocka skupaj sem našla 91 pesmi, ki izkazujejo temo družbe, kar pomeni, da se le-ta pojavlja v povprečju 5,7-krat na album. Polovica albumov je pod tem povprečjem; najmanjkrat, tj dvakrat, se pojavi na albumu Poglej v svet (ŠR, 1996). Številčno največ družbene tematike ima album Vzemi ali pusti (ŠR, 2002), ki ima 11 družbenih pesmi, kar na albumu predstavlja 91,7 odstotkov, z 8 pojavitvami družbene teme pa mu sledita albuma Doba norih (BFM, 2001), ki ima to temo na 72,7 odstotkih pesmi, in Rh - (S, 2003), na katerem pa je odstotek (57,1 % pesmi na albumov) že nižji od nekaterih drugih albumov.

Pri Šank rocku tako najdemo številčno največ družbenih pesmi, tj. 45 (kar je 57,7 odstotkov vseh njihovih pesmi). Big foot mama ima takšnih pesmi 27 (52,9 odstotkov), pri Siddharti pa se družbena tematika pojavi 19-krat (55,9 odstotkov).

Tema družbe se tako pri tej generaciji pojavi pri 55,8 odstotkih pesmi.

6.4.2.1 Kritika družbe

Kritika družbe je prisotna tudi na družbenih pesmi mlajše generacije, kjer avtorji kritizirajo in opozarjajo na potrošništvo, socialne probleme, odtujevanje, probleme drug in podobne družbene dejavnike. Prav na vseh albumih se kritika pojavi najmanj dvakrat, pri večini pa večkrat, kar kaže na veliko zastopanost kritike znotraj družbene teme. Spodnji grafikon prikazuje podrobne podatke.

Družbena kritika na vseh družbenih pesmih se pojavlja najprej v obdobju 1991-1997, ko so izšli štirje zaporedni⁵¹ albumi: Moj nočni blues (ŠR, 1991), Nova pravila (BFM, 1995) in Poglej v svet (1996) in Kaj se dogaja (BFM, 1997). Nato je količina kritičnih pesmi enaka številu družbenih pesmi še na albumih, ki sta izšla v letu 1999: Tretja dimenzija (BFM) in Id (S), v letu 2004 pa se isto kaže pri albumu 5ing (BFM).

⁵¹ Treba je upoštevati, da nobena od obravnavanih skupin te generacije ni izdala albuma v letih 1992, 1993 in 1994.

Števično največ kritičnih pesmi ima skupina Šank rock, pri kateri se kritika kaže 27-krat, Big foot mama ima le eno kritično pesem manj, Siddharta pa ima takšnih pesmi 15. Če pa gledamo v odstotkih, se pri Big foot mami kritika kaže pri 96,3 odstotkih njihovih družbenih pesmi, sledijo Siddharta z 78,9 odstotki, Šank rock pa so do družbe kritični pri dveh tretjinah družbenih pesmi.

V celem obdobju se kritika kaže 68-krat, kar pri 91 pesmih z družbeno tematiko predstavlja 74,7 odstotkov. Visok delež je bil pričakovan, saj je rockovska glasba v svojem bistvu glasba upora proti normam in avtoriteti.

6.4.2.2 Zgodovina oz. politično ozadje v družbeni tematiki

Mlajša generacija pri družbenih temah oz. pri kritiki družbe ne omenja več tako pogosto konkretne politike ali zgodovinskega ozadja, kot je bilo opaziti pri starejši generaciji.

Tako se na 16 albumih le na dveh albumih skupine Big foot mama (Nova pravila, 1995 in Kaj se dogaja, 1997) pojavlja zgodovina oz. politika in še to na vsakem albumu le po enkrat. Primer pesmi s političnim oz. zgodovinskim ozadnjem je Kralj (Nova pravila):

Vsak dan poslušam o grozotah sveta,
mene pa zanima čisto ena druga stvar.
Na gradu zdej prelepa princesa spi.
Čaka svojga princa, da k njej pr'jaha
in jo zbudi

Kdo bo kralj?

Princ na belem konju že na grad hiti
Men se pa nikamor ne mudi
On je ves napet, a jaz sem čisto sproščen
Če bo grom udaru, men je zdej čisto vseen

Kdo bo kralj?
Jest bom kralj!⁵²

V tej pesmi sem kot vodilni motiv s politično konotacijo razumela besedo kralj.

6.4.2.3 Prihodnost za družbo - upanje ali poguba

V družbeni tematiki sem pri mlajši generaciji tudi našla določeno število napovedi, kakšna prihodnost čaka družbo.

⁵² Miha Guštin, *Nova pravila, Nova pravila*, ovitek cedejke.

Album (skupina)	prih. +	prih. -
Pridite na žur (ŠR)		
Dobro in zlo (ŠR)	2	1
Jaz nimam noč ... (ŠR)	1	1
IV (ŠR)		1
Moj nočni blues (ŠR)	1	1
Nova pravila (BFM)	2	
Poglej v svet (ŠR)		1
Kaj se dogaja (BFM)		
X (ŠR)	3	
Tretja dimenzija (BFM)		2
Id (S)		
Doba norih (BFM)	2	
Nord (S)	3	2
Vzemi ali pusti (ŠR)	1	
Rh - (S)	3	
5ing (BFM)	3	

Trije albumi se ne opredelijo ne za obetavno ne za pogubno prihodnost. To so albumi Pridite na žur (ŠR, 1987), Kaj se dogaja (BFM, 1997) in Id (S, 1999).

Za pozitivno prihodnost so največ tri opredelitve na štirih albumih: X (ŠR, 1998), Nord (S, 2001), Rh - (S, 2003) in 5ing (BFM, 2004). Vsega skupaj je 21 (oz. 23,1 odstotka družbene tematike) pozitivnih obetov za prihodnost (pri Šank rocku 8 (17,8 odstotkov njihove družbene teme), Big foot mami 7 (25,9 odstotkov) ter pri Siddhanti 6 (31,6 odstotkov, kar je v generaciji največji delež)) na 10 albumih od 16.

Primer obetavne prihodnosti je pesem Brez ljudi z albuma X (ŠR, 1998):

Brez ljudi (B. Zuljan - M. Kukovec)

Kadarkoli se svet
boji svoje žalosti,
kamorkoli gre svet
skriti jezo in skrbi,
obljublja nov dan nam.
Takšnega, brez solza.
Obljublja, da vrne se.
Hoče le, da srečen v nas trepeta.
Življenje nam pusti
odnehati brez sledi.
Čas noče več obstajati brez ljudi.
Ljubezen si želi
ostati brez nežnosti.
Kar lepega je, umrlo bi brez ljudi.
Če se misel zgubi
in barva obledi,
če se cilj zamegli
in glasbe obnemi,
življenje nas nauči,
kaj je prav in kaj ni.
Skrivnostna je dlan sveta,
ki pozna vse modrosti srca.⁵³

⁵³ Zuljan/Kukovec, Brez ljudi, X, ovitek cedejke.

Za prihodnost, ki ne obeta nič dobrega, se je generacija odločila pri 9,9 odstotkih družbenih pesmi, tj. 9-krat (petkrat Šank rock (pri 11,1 svojih družbenih pesmi) ter po dvakrat Big foot mama (pri 7,4 odstotkih) in Siddharta (pri 10,5 odstotkih družbene tematike te skupine)) na 7 albumih od 16. Dva albuma imata največ po dve pesmi, ki izkazujeta slabo prihodnost, Tretja dimenzija (BFM, 1999) in Nord (S, 2001), pet albumov pa takšen obet napoveduje po enkrat.

Primer pesmi z negativnimi obeti je Apokalipsa z albuma Nord (S, 2001):

Tisoče let človek že govori
zgodbe o sebi in kam gremo mi.
Eni vidijo strah v vojnah in zlu,
drugim bliža se čas, ujet v večnost miru,
in vedno se najde nekdo, ki nori.
Jaz pa nimam besed, da bi spregovoril o tem,
in ne najdem stvari, ki kažejo, kam gremo mi.
Jaz prisegam na čas, ki danes je pri nas.

Saj lahko se zgodi, da naenkrat postanem
vladar vseh planetov,
in hujše stvari, ko glava ostane na zemlji,
telo pa zbledi.

Roke ljudi betonirajo svet.
Zajtrk, sestavljen iz samih tablet.
A jutraj še se zdani, zvečer pade mrak,
človek je še iz krvi,
telo še zmeraj rabi zrak
in sonce še nima namena umret

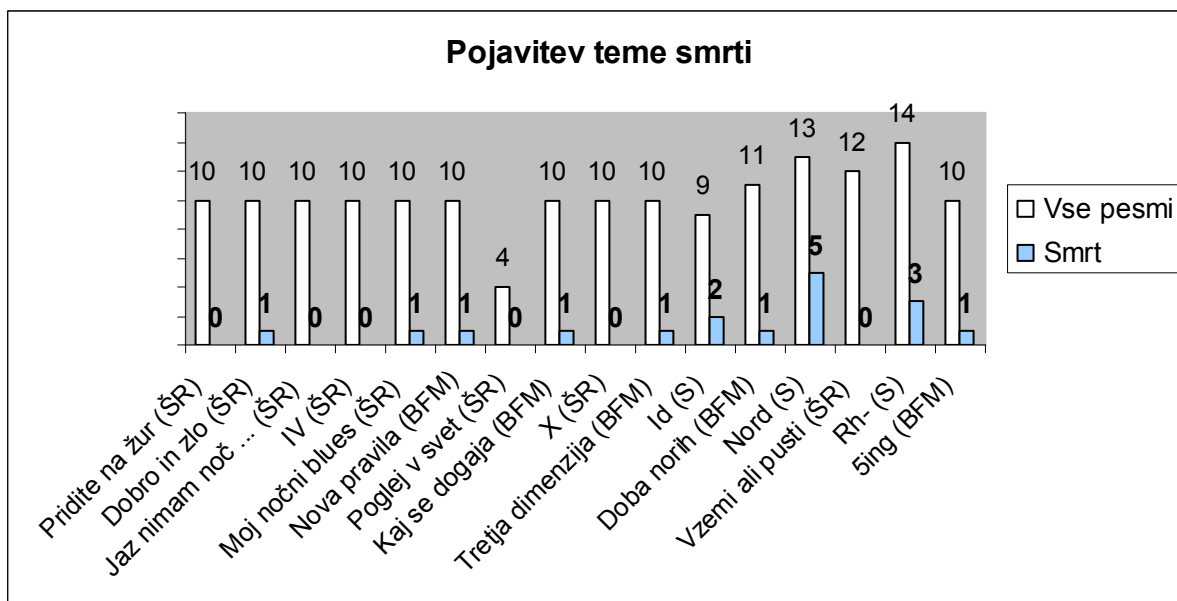
In ker nimam besed,
da bi spregovoril o tem,
in ne najdem stvari
ki kažejo, kam gremo mi.
Jaz prisegam na čas,
ki danes je pri nas.

Saj lahko se zgodi,
da naenkrat postanem
vladar vseh planetov,
in hujše stvari,
ko glava ostane na zemlji,
telo pa zbledi.⁵⁴

6.4.3 Pogostost tematike o smrti po albumih

Kot že pri prejšnji generaciji sem tudi pri pregledovanju pesmi mlajše generacije ugotovila, da smrt kot glavna ali ena od tem ni zelo priljubljena, zato je niso veliko uporabljali. Spodnji grafikon prikazuje natančnejše podatke o pogostosti teme smrti.

⁵⁴Tomi M., Apokalipsa, *Nord*, spletna stran www.siddharta.net.

Na 163 pesmih celega obdobja mlajše generacije se pojavlja 17 pesmi s tematiko o smrti, kar predstavlja 10,4 odstotke.

Album Nord (S, 2001) ima največ pesmi, ki govorijo o smrti, tj. pet, kar na albumu predstavlja 38,5 odstotkov, trikrat oz. pri 21,1 odstotku pesmi jo najdemo na Rh- (S, 2003), dvakrat (22,2 odstotka vseh pesmi) na albumu Id (S, 1999), sledi še sedem albumov, ki govorijo o smrti po enkrat, šest albumov pa te tematike nima.

Največ so o smrti peli Siddharta, tj desetkrat oz. pri 29,4 odstotkih vseh svojih pesmi, sledijo Big foot mama, ki so temo smrti uporabili petkrat, kar predstavlja 9,8 odstotkov njihovega opusa, Šank rock pa so o smrti peli dvakrat oz. pri 2,6 odstotkih pesmi. Ena izmed teh dveh pesmi je Alkohol (Moj nočni blues, 1991):

Pet čez dvanajst
žarometi ječijo.
Pet čez dvanajst
rešilci norijo.

Ta noč je črna,
je zmagala trma,
Prijatelj dragi,
pokrili so te.
Zdaj te ni več
in te ne bo.
Saj sploh ne vem,
kaj je bilo.

Alkohol!
Te je premagal.
Alkohol!
Vedno bo zmagal.

Vsaka igra
se kmalu konča.
Življenje včasih

se kruto igra.⁵⁵

Pesem poje o smrti zaradi alkohola, tj. družbenega dejavnika, zato je pesem tudi vrsta kritike družbe.

6.4.3.1 Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota

Pri 17 pesmih (z desetih albumov), ki govorijo o smrti, sem pozitivne, negativne ali nevtralne opredelitve našla pri desetih pesmih na petih albumih: eno pozitivno, štiri negativne in pet nevtralnih.

Na albumu Nord (S, 2001) je od petih pesmi o smrti ena (tudi edina v celi generaciji) označena kot pozitivna vrednota, tri pa kot nevtralna oz. vsakdanja, album Rh - (S, 2003) vse tri smrti na albumu označuje kot negativne, prav tako ena od dveh pesmi z albuma Id (S, 1999), albuma Nova pravila (BFM, 1997) ter 5ing (BFM, 2004) pa vsaka na svoji pesmi o smrti le-to označujeta kot vsakdanji del življenja.

Pesem, kjer je smrt označena kot pozitivna vrednota, je Klinik z albuma Nord (S, 2001). Spodaj navajam zadnjih nekaj verzov pesmi:

Stran glejte vsi, to so moje sanje, to so moje sanje.
Ta kriminal, so le moje sanje, so le moje sanje.

Stran glejte vsi, to je moje klanje,
to je moje klanje, kriminal je zanj lek.
Sprva nem - krik za tem, to je moje klanje,
Klinika maščevalnosti je od danes le še kraj za kosti.⁵⁶

V tej pesmi gre pravzaprav za maščevanje krivic neuravnovešenega izpovednega junaka, tema pa se prepleta z družbeno temo, natančneje s kritiko družbe.

Smrt največ vrednotijo Siddharta; enkrat pozitivno (kar predstavlja 10 odstotkov njihovih pesmi o smrti), štirikrat negativno (40 odstotkov) ter trikrat nevtralno (30 odstotkov tematike o smrti), kar skupno pomeni osem vrednotenj smrti. Big foot mama smrt kot nevtralno vrednoto v svoje pesmi vključijo dvakrat (oz. pri 40 odstotkih pesmi o smrti), Šank rock pa smrti nikoli ne vrednotijo.

⁵⁵ Šank rock/Hvale, Alkohol, *Moj nočni blues*, ovitek kasete.

⁵⁶ Tomi M., Klinik, *Nord*, spletna stran www.siddharta.net.

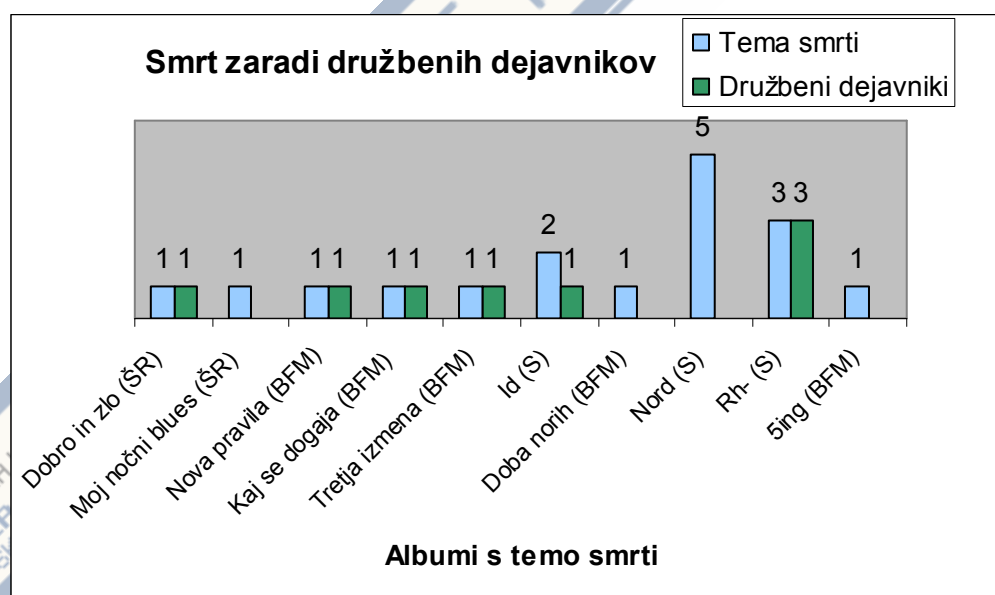
6.4.3.2 Povezanost teme smrti s temo ljubezni

Izmed 16 albumov najdemo na štirih pesmi, pri katerih je smrt povezana z ljubeznijo oz. je slednja vzrok ali posledica prve. Največ dvakrat se pojavi na albumu Nord (S, 2001), po enkrat pa na albumih Nova pravila (BFM, 1995), Id, (S, 1999) in Rh - (S, 2003).

Tudi povezav smrti in ljubezni najdemo največ pri Siddharti, tj. štiri (kar predstavlja 40 odstotkov njihovih pesmi o smrti), Big foot mama takšno povezavo opeva enkrat (pri petih pesmih o smrti je to deset odstotkov), Šank rock pa nobenkrat.

6.4.3.3 Povezanost teme smrti z družbeno tematiko

Tudi smrti zaradi družbenih dejavnikov pri pesmih te generacije ni bilo veliko najti. Že ob prvem pregledu je bilo jasno, da je takšne povezave številčno manj kot pri starejši generaciji.

Je pa, kot kaže zgornji grafikon, pri polovici albumov, na katerih sem našla pesmi o smrti, za slednjo tako ali drugače kriv eden ali več družbenih dejavnikov. Skupaj je takšnih pesmi osem od 17, kar predstavlja 47 odstotkov.

Štirje albumi imajo sicer pesmi s tematiko o smrti, vendar zanjo ne "okrivijo" družbe oz. njenih dejavnikov: Moj nočni blues (ŠR, 1991), Doba norih (BFM, 2001), Nord (S, 2001) in Sing (BFM, 2004).

Največ trikrat se ta povezava pojavi na vseh pesmih s tematiko smrti albuma Rh - (S, 2003), po enkrat se pojavi na polovici takšnih pesmi albuma Id (S, 1999) ter na edini pesmi s temo smrti albumov Dobro in zlo (ŠR, 1988), Nova pravila (BFM, 1995), Kaj se dogaja (BFM, 1997) in Tretja izmena (BFM, 2001).

Tri od petih pesmi s tematiko smrti skupine Big foot mama imajo povezavo z družbo, kar predstavlja 60 odstotkov. Šank rock ima dve pesmi o smrti, od katerih je ena (torej polovica) povezana z družbenimi dejavniki, Siddharta pa ima štiri takšne pesmi, kar pri desetih pesmih na temo o smrti predstavlja 40 odstotkov.

6.4.4 Igra besed

Tudi pesmih mlajše generacije sem našla malo besedne igre oz. pesmi, kjer se tema ni pokazala. Izmed 16 albumov ima besedno igro le album Nord (S, 2001) pri dveh pesmih. Ena izmed njih je Eboran⁵⁷:

Eboran (Tomi M.)
Erg eboran esv(e)
mesepela tidut migurddem
tokoti mezv(e) olašolam tokoti mezv(e)
niaj na žar zi ni čan von ken

Šemuzare nadmevni oldem zobetadmev
lag(e)rtano lamejsa neltoidi isinjas
mirhivar p(e)me dja nen
agetmave tole sotaz(e)
hepsuvej napu hepsui lam
omavabaznučara ta ni sve sa do taz⁵⁸

V kategorijo besedne igre sem jo uvrstila zato, ker se na prvi pogled (ali ob poslušanju) ne da razbrati, o čem pesem poje oz. pripoveduje. Gre namreč za besedilo, kjer se verzi izgovarjajo in pojejo od zadaj naprej. Že sam naslov Eboran se ob takem branju "prevede" v Narobe.

7 Primerjava tem med obema generacijama

Generacija treh skupin, ki so delovale oz. izdajale studijske albume v obdobju 1980-1994 (oz. starejša generacija) ter generacija treh skupin, ki so zaznamovale obdobje 1987-2004 (oz. mlajša generacija) sta obe pisali o ljubezni, družbi ter smrti. Skupaj sta napisali 319 studijskih pesmi, od tega starejša generacija 156, mlajša pa 163.

⁵⁷ Druga je Orion Lady, kjer je besedilo napolnjeno z naslovi ostalih pesmi.

⁵⁸ Tomi M., Eboran, *Nord*, spletna stran www.siddharta.net.

7.1 Pogostost ljubezenske tematike v obeh obdobjih

Starejša generacija je izmed 156 pesmi napisala 42 z ljubeznijo kot glavno ali kot eno izmed tem v besedilu. Njen delež je tako 26,9 odstotkov. Znotraj generacije se je številčno in po deležu v svojih pesmih z ljubezensko tematiko največ ukvarjala skupina Lačni Franz (23-krat oz. pri 32,4 odstotkih pesmi). Mlajša generacija pri 163 pesmih uporabila ljubezensko temo v 79 primerih, kar predstavlja 48,5 odstotkov. Pri mlajši generaciji so številčno o ljubezni največ pisali Šank rock (37-krat), po deležu svojih pesmi pa Big foot mama, ki ima ljubezen za glavno ali eno izmed tem v 55 odstotkih svojih pesmi. Tako številčno kot procentualno je mlajša generacija več pisala o ljubezenski temi kot starejša, kar lahko vidimo že, če primerjamo deleža obeh skupin, ki sta o ljubezni pisali oz. peli znotraj svoje generacije.

7.1.1 Ljubezen kot pozitivna ali negativna vrednota

Pri 19 pesmih starejše generacije, kar pri 42 pesmih z ljubezensko tematiko predstavlja 45,2 odstotka, najdemo pozitivno, pri 6 pesmih (kar znaša 14,3 odstotke) pa negativno vrednotenje ljubezni. Mlajša generacija vidi ljubezen kot pozitivno vrednoto v 40 pesmih od 79 ljubezenskih (kar predstavlja 50,3 odstotke), kot negativno pa v 14 (17,7 odstotkov pesmi s temo ljubezni). Obe generaciji imata tako več pozitivnega vrednotenja kot negativnega, obe vrednosti pa sta višji pri mlajši generaciji, saj je le-ta tudi napisala več pesmi z ljubezensko tematiko.

7.1.2 Odnos ženske in moškega v medsebojnem odnosu - pozitiven/negativen

Odnos med žensko in moškim je v pesmih starejše generacije opisan pozitivno v 25 primerih, tj. 59,5 v odstotkih ljubezenske tematike in negativno v osmih primerih oz. v 19 odstotkih. Pri mlajši generaciji najdemo 36 pojavitev pozitivnega odnosa med spoloma (v 45,6 odstotkih ljubezenske tematike) ter 32 pojavitev negativnega, kar predstavlja 40,5-odstotni delež ljubezenskih pesmi. Tako imamo pri starejši generaciji številčno nižje vrednosti v pojavih obeh vrst odnosa, po deležu pa je pojavitev pozitivnega odnosa višja kot pri mlajši generaciji. Je pa tudi pri starejši generaciji

številčno in procentualno nižja pojavitev negativnega odnosa, medtem ko pri mlajši generaciji opazimo, da se oba odnosa pojavljata dokaj enakomerno; pojavitev pozitivnega odnosa med moškim in žensko je le za štiri (oz. za 5,1 odstotka) višja od pojavitve negativnega ljubezenskega razmerja.

7.1.3 Srečen ali tragični konec v ljubezenskem odnosu

Starejša generacija ljubezenski odnos prikaže s srečnim razpletom v 10 primerih (v 23,8 odstotkih ljubezenske tematike), v 12 (oz. pri 28,6 odstotkih) pa se odnos nesrečno konča. Mlajša generacija opredeli 14 srečnih (kar predstavlja 17,7 odstotkov njihove ljubezenskih pesmi) ter 25 (oz. 31,6 odstotkov) nesrečnih koncev v pesmih z ljubezensko tematiko. Obe generaciji sta tako več pisali o nesrečnih koncih, čeprav je pri starejši število srečnih koncev dokaj blizu številu nesrečnih, medtem ko je pri mlajši generaciji razlika med koncem ene in druge vrste večja. Po deležu je tako starejša generacija zapisala več srečnih koncev, mlajša generacija pa ima večji delež negativnih koncev v svojih ljubezenskih pesmih.

7.1.4 Sklep o ljubezenski tematiki

Spodnja razpredelnica prikazuje razliko v deležu obravnav ljubezenske teme, tj. njene opredelitve, o razmerju med žensko in moškim ter o razpletih ljubezni same, znotraj pesmi s to temo pri eni in drugi generaciji.

	Generacija 1980-1994	Generacija 1987-2004
Število pesmi o ljubezni	42	79
Obravnava ljubezni v deležu pesmi s temo o ljubezni (v %)		
<i>Pozitivna vrednota</i>	45,2	50,3
<i>Negativna vrednota</i>	14,3	17,7
<i>Razmerje Ž + M</i>	59,5	45,6
<i>Razmerje Ž M</i>	19	40,5
<i>Srečen konec</i>	23,8	17,7
<i>Tragičen konec</i>	28,6	31,6

Razvidno je, da ima procentualno starejša generacija več pozitivnih razmerij med žensko in moškim ter več srečnih koncev, mlajša generacija pa ljubezen večkrat vrednoti, več je tudi negativnih koncev ter tragičnih koncev ljubezenskih zgodb.

7.2 Družbena tematika v obeh obdobjih

Generacija, ki je izdajala studijske albume v obdobju 1980-1994, je temo družbe uporabila pri 84,6 odstotkih svojih pesmi, tj. 132-krat. Največkrat jo je uporabila skupina Lačni Franz, kar 60-krat. Če pa gledamo delež samega opusa skupine, pa je o družbeni tematiki največ pisala skupina Martin Krpan, tj. na 86,2 odstotkih pesmi. Generaciji 1987-2004 je o družbeni temi pisala v 55,8 odstotkih ali 91-krat. Številčno je o tej tematiki največ (45-krat) pisala skupina Šank rock, ki pa ima tudi najvišji delež pojavitve družbene teme pri njihovih besedilih, ki je 57,7 odstotkov.

7.2.1 Kritika družbe

Starejša generacija kritizira družbo v 84 odstotkih pesmi z družbeno tematiko. Po deležu je družbo največ kritizirala skupina Martin Krpan, tj. v 96 odstotkih svojih družbenih pesmi. K skupnim 111 kritičnim pesmim generacije pa so največ prispevali Lačni Franz s 46 kritikami družbe. Pri mlajši generaciji se je družbo kritiziralo 68-krat, kar predstavlja 74,7 odstotkov vseh družbenih pesmi. Največ je k skupnemu številu kritičnih pesmi prispevala skupina Šank rock, tj. 27-krat, največji delež pa ima skupina Big foot mama, ki so družbo kritizirali v 96,3 odstotkih svojih družbenih pesmi. Številčno in po deležu kritičnih pesmi znotraj družbene tematike so več peke oz. pisale skupine starejše generacije.

7.2.2 Zgodovina oz. politično ozadje v družbeni tematiki

Pri starejši generaciji ima 47 odstotkov družbenih pesmi zgodovinsko ali politično ozadje, številčno pa je to 62 pesmi. Največ je takšnega ozadja uporabila skupina Pankrti: 32-krat oz. pri 68,1 odstotku svojih družbenih pesmi. Mlajša generacija je zgodovinsko ali politično ozadje uporabila le na dveh izmed 91 družbenih pesmi, kar predstavlja 2,2 odstotka. Obakrat ga je uporabila skupina Big foot mama, kar

predstavlja 7,4 odstotke njihovih družbenih pesmi. Zgodovinsko in politično ozadje je tako veliko bolj prisotno v družbenih pesmih starejše generacije, medtem ko je pri mlajši generaciji eksplicitno omenjanje oz. opevanje takšnega ozadja že redkost.

7.2.3 Prihodnost za družbo - upanje ali poguba

Za obetavno prihodnost se starejša generacija opredeljuje na 20,4 odstotkih pesmi z družbeno tematiko, tj. 27-krat (največkrat skupina Pankrti, tj. 13 oz. pri 27,6 odstotkih njihove družbene tematike), pri mlajši generaciji pa je obetavna prihodnost opevana v 23,1 odstotku družbenih pesmi, oz. 21-krat (največ 8-krat jo zasledimo pri skupini Šank rock, najvišji delež pa ima Siddharta, ki pozitivno prihodnost omenjajo v 31,6 odstotkih svojih družbenih pesmi). Negativni obeti se pri starejši generaciji pojavljajo na 28 odstotkih vseh družbenih pesmi obdobja, tj. 37-krat (tudi teh obetov ima največ skupina Pankrti; 18 oz. 38,3-odstotni delež družbenih pesmi te skupine), pri mlajši pa na 9,9 odstotkih vseh družbenih pesmi, kar je 9-krat; največ petkrat oz. pri 11,1 odstotku družbene tematike skupine se pojavi pri Šank rocku. Opredelitev takšne ali drugačne prihodnosti je več pri starejši generaciji. Le-ta vidi prihodnost večkrat negativno kot obetavno, pri mlajši generaciji pa je več pozitivnih kot negativnih obetov.

7.2.4 Sklep o družbeni tematiki

V spodnji razpredelnici je prikazano, katera generacija je v svojih pesmih v večjem deležu pesmi s temo o družbi uporabila družbeno kritiko, zgodovinsko ali politično ozadje ter kako je katera od generacij videla prihodnost.

	Generacija 1980-1994	Generacija 1987-2004
Število pesmi o družbi	132	91
Obravnavana družbe v deležu pesmi s temo o družbi (v %)		
<i>Kritika družbe</i>	84	74,7
<i>Zgod./polit. ozadje</i>	47	2,2
<i>Pozitivno videnje prihod.</i>	20,4	23,1
<i>Negativno videnje prihod.</i>	28	9,9

Le pri pozitivnem videnju prihodnosti ima mlejša generacija večji delež, medtem ko je največji razpon v deležih pri zgodovinskem oz. političnem ozadju, ki so ga skupine starejše generacije uporabile skoraj pri polovici družbenih pesmi, mlajša generacija pa le pri dveh pesmih. To morda kaže na tendenco umikanja politike in zgodovine iz rockovske glasbe. Ne smemo pa zanemariti dejstva, da sodi ena izmed skupin starejše generacije v podzvrst punka (Pankrti), ki vključuje še posebej ostro kritiko in uporništvo (nadoblasti).

7.3 Pogostost tematike o smrti v obeh obdobjih

Starejša geneacija je pri 156 pesmih temo o smrti uporabila 22-krat, kar predstavlja 14,1 odstotka. Tako številčno kot tudi po prisotnosti teme v lastnih pesmih je največ tematike o smrti najti pri skupini Lačni Franz, tj. 13-krat oz. pri 18,3 odstotkih njihovih pesmi. Mlajša generacija je skupaj napisala 17 pesmi o smrti, kar predstavlja 10,4 odstotke pesmi celotnega obdobja. Največ so o smrti pisali Siddharta, tj. desetkrat, kar je v njihovem opusu predstavljal 29,4 odstotke. Številke tako pokažejo, da se je v obdobju prve generacije več pisalo o smrti, da pa je v drugi generaciji skupina, ki ima med vsemi najvišji delež te teme v svojih pesmih, tj. Siddharta.

7.3.1 Smrt kot pozitivna, negativna ali nevtralna vrednota

V starejšem obdobju imamo dva pozitivna vrednotenja smrti, kar predstavlja 9,1 odstotka pesmi o smrti, negativnih vrednotenj je pet, oz. 22,7 odstotkov, nevtralnih pa je šest, kar je 27,3 odstotke pesmi o smrti. Pankrti so smrt kot pozitivno vrednoto opredelili enkrat, kar pri njihovih pesmih o smrti predstavlja 14,3 odstotke, Martin Krpan je v obeh pesmih o smrti le-to opredelil kot negativno vrednoto, Lačni Franz pa je štirikrat oz. v 30,8 odstotkih tematike o smrti slednjo opredelil kot nevtralno oz. vsakdanjo. V obdobju mlajše generacije je eno pozitivno vrednotenje smrti, kar znaša 5,9 odstotkov tematike o smrti, štirikrat je smrt vrednotena negativno, kar znaša 23,5 odstotkov, v petih primerih (oz. v 29,4 odstotkih) pa je smrt predstavljena kot nevtralna vrednota. Siddharta je smrt enkrat vrednotila kot pozitivno (tj. v desetih odstotkih pesmi na to temo), štirikrat (oz. v 40 odstotkih) kot negativno, trikrat pa kot nevtralno, kar je številčno največ, vendar je Big foot mama smrt za nevtralno opredelila dvakrat, kar je znotraj njihovih pesmi o smrti 40 odstotkov.

Če gledamo samo deleže znotraj posameznega obdobja, je v starejšem obdobju več pozitivnega in negativnega vrednotenja smrti, medtem ko v mlajši generaciji v večjem odstotku opredeljujejo smrt kot nevtralnno oz. kot vsakdanjo.

7.3.2 Povezanost teme smrti s temo ljubezni

V obdobju starejše generacije se smrt štirikrat povezuje z ljubeznijo, kar predstavlja 18,2 odstotka pesmi o smrti. Največji delež je ta povezava našla pri skupini Pankrti, ki jo opevajo dvakrat, kar predstavlja 28,6 njihovih pesmi o smrti. Mlajša generacija o povezavi med smrtjo in ljubeznijo piše oz. poje petkrat, kar predstavlja 29,4 odstotke pesmi o smrti tega obdobja. Največ, tj. štirikrat, se pojavlja pri skupini Siddharta, kar predstavlja 40 odstotkov njihovih pesmi o smrti. Številke kažejo, da se povezava smrti in ljubezni v večjem deležu pojavlja pri pesmih mlajše generacije.

7.3.3 Povezanost teme smrti z družbeno tematiko

Pri starejši generaciji se smrt, povzročena zaradi družbenih dejavnikov, pojavlja 15-krat oz. pri 68,2 odstotkih pesmi o smrti. Številčno največ, tj. devet, jih je prispevala skupina Lačni Franz. Kot največji delež pesmi na temo smrti posamezne skupine pa se pojavlja pri Martinu Krpanu, kjer obe pesmi o smrti opevata smrt v povezavi z družbenimi dejavniki. Mlajše tri skupine so o povezavi smrti in družbe pisale oz. pele osemkrat, kar predstavlja 47,1 pesmi o smrti. Številčno je takšnih povezav največ najti pri Siddharti, tj. štiri, največji delež pa predstavljajo pri skupini Big foot mama, kjer jih najdemo v 60 odstotkih pesmi o smrti. O povezavi med smrtjo in družbeno tematiko je tako največ govorila starejša generacija.

7.3.4 Sklep o tematiki smrti

Spodnja razpredelnica prikazuje delež različne obravnave teme smrti, tj. vrednotenje smrti ter povezave z ljubeznijo in družbeno tematiko, znotraj pesmi obeh generacij, kjer se smrt prikazuje kot tema.

	Generacija 1980-1994	Generacija 1987-2004
Število pesmi o smrti	22	17
Obravnavana smrti v deležu pesmi s temo o smrti (v %)		
<i>Pozitivna vrednota</i>	9,1	5,9
<i>Negativna vrednota</i>	22,7	23,5
<i>Nevtralna/vsakdanja</i>	27,3	29,4
<i>Smrt + ljubezen</i>	18,2	29,4
<i>Smrt + družba</i>	68,2	47,1

Vidimo lahko, da starejša generacija v večjem deležu pesmi obravnava smrt kot pozitivno vrednoto, večkrat je obravnavana smrt v vzročno-posledični povezavi z družbo kot pri mlajši generaciji, ki ima tudi visok delež slednje povezave, poleg tega pa ima višje deleže pri negativnem ter nevtralnem vrednotenju smrti ter povezavi smrti z ljubeznijo kot starejša generacija.

7.4 Igra besed

Besedne igre se pri prvi generaciji pojavljajo trikrat, pri drugi pa dvakrat. Pri prvi generaciji se pojavi le pri skupini Lačni Franz (kar predstavlja 4,2 odstotka njihovega opusa), pri drugi pa le pri pesmih skupine Siddharta (kar predstavlja 5,9 odstotkov opusa).

8 Sklep

Spodaj je končna primerjalna razpredelnica, ki prikazuje zastopanost teme ljubezni, družbe in smrti v obeh generacijah po deležu, ki ga posamezna tema predstavlja v celotnem obravnavanem opusu ene ter druge generacije.

Teme v deležu opusa generacij (v %)		
Tema	Generacija 1980-1994	Generacija 1987-2004
LJUBEZEN	26,9	48,5
DRUŽBA	84,6	55,8
SMRT	14,1	10,4

Tako starejša kot tudi mlajša generacija sta v svojih pesmih največkrat (prva v 84,6 odstotkih vseh pesmi, druga pa v 55,8 odstotkih) opevali družbo oz. njene elemente, pripetljaje itd. Starejša generacija je o družbeni tematiki pisala več kot mlajša, kar potrjuje mojo prvo hipotezo. Potrdilo se je tudi to, da večina, tj. 84 odstotkov, družbenih pesmi starejše generacije družbo kritizira. Tudi pri mlajši generaciji je delež kritike družbe znotraj družbene tematike dokaj visok, saj predstavlja 74,7 odstotkov. Medtem ko pri starejši generaciji kritika velikokrat leti na takratne politične razmere oz. na politično klimo, o kateri iz pesmi razberemo, da je bila proti svobodomiselnim javnim izražanjem mnenj, so v obdobju mlajše generacije, tj. večinoma že obdobje samostojne demokratične države, prisotni elementi drog, socialne zavrženosti s strani potrošniške družbe.

Pri drugi hipotezi se je potrdil del, da mlajša generacija piše o ljubezni več kot starejša; pri mlajši generaciji predstavlja 48,5 odstotkov pesmi, pri starejši pa 26,9 odstotkov vseh pesmi starejšega obdobja, medtem ko se moja trditev, da je ljubezenska tema v mlajšem obdobju najbolj številčna, oz. da obsega največji delež, ni potrdila. Kljub temu sklepam, da se je delež ljubezenske teme povečal na račun nekajodstotnega zmanjšanja deleža družbene teme; posameznik mlajše generacije je v manjši meri glasnik družbenih problemov oz. politične negativne klime, čedalje več pa se posveča samemu sebi, svojim čustvom.

Tretja hipoteza, da je tema smrti večkrat zastopana v pesmih starejše generacije, se je tudi potrdila, saj lahko vidimo, da je starejša generacija to temo uporabila v 14,1 odstotku vseh pesmi, medtem ko jo je mlajša v 10,4 odstotkih. Je pa razlika v deležih rabe posamezne teme pri tematiki o smrti najmanjša od deležev rabe vseh treh tem, kar v bistvu pomeni, da sta obe generaciji temi smrti posvetili najmanjši delež opusa.

V tej nalogi sem tako predstavila rezultate raziskave besedil studijskih albumov treh skupin starejše ter treh skupin mlajše generacije, kjer sem iskala teme ljubezni, družbe in smrti. Pri 319 pesmih je bilo nekaj tematsko popolnoma jasnih pesmi, določene so bile prepletene z dvema temama ali pa so temo le nakazovale. Pri slednjih dveh sem se zato morala sama po podrobnem branju odločiti, katera tema se skriva ali če morda izmed dveh ena prevladuje. Vendar ne gre pozabiti, da imamo pred sabo obliko glasbene pesmi, ki se popolnoma realizira šele v sožitju z glasbo, ali kot pravi Kmecl: „[M]oč njenega učinkovanja ne izvira več samo iz besede, marveč največkrat celo bolj iz glasbenega izraza: torej je ni mogoče le brati, treba jo je poslušati.“ (Kmecl 1996 : 256) V novi dobi pa imamo tudi glasbene videospote, odrske performanse ..., ki še vizualno pripomorejo k izostritvi ali posredovanju vseh elementov pesmi, ki jih lahko vsak poslušalec oz. glasbeni navdušenec prikroji svojemu subjektivnemu pogledu na svet.

9 Literatura in viri

- Mitja Cjuha: Slovensko rokenrolanje. v Alain Dister: *Rock. Včeraj, danes, jutri*. Ljubljana: DZS, 1996. 166-181.
- The rough guide to rock*. Ur. Peter Buckley. London: Rough Guides Ltd., 2003.
- Big foot mama. 28. marec 2006. [Http://www.bigfootmama.net/](http://www.bigfootmama.net/).
- Big foot mama: *Nova pravila*. Ljubljana: Corona, 1995.
- Big foot mama: *Kaj se dogaja*. Ljubljana: Corona, 1997.
- Big foot mama: *Tretja izmena*. Slovenija: Kif kif Rec., 1999.
- Big foot mama: *Doba norih*. Slovenija: Kif kif Rec., 2001.
- Big foot mama: *5ing*. Slovenija: Nika, 2004.
- Goran Gluvić: *Verzi z nosilcev zvoka: antologija slovenske rokavske poezije*. Grosuplje: Mondena, 1999.
- Glasbene skupine in glasbeniki*. 10. november 2005.
[Http://www.najdi.si/nk/gettopic.jsp?topic=4cb%2F4cc%2F000%2Fad8%2Fafe%2Fb02](http://www.najdi.si/nk/gettopic.jsp?topic=4cb%2F4cc%2F000%2Fad8%2Fafe%2Fb02).
- Petar Jantanović: *Ilustrovana ex yu rock enciklopedija 1960-2000*. Novi Sad: Prometej, 2001.
- Lačni Franz*. 28. marec 2006. [Http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz](http://lrt2.fe.uni-lj.si/Lacni_Franz).
- Peter Lovšin, Peter Mlakar, Igor Vidmar: *PUNK je bil prej: 25 let punka pod Slovenci*. Ljubljana: CZ : Ropot, 2003.
- Keir Keightey: *Reconsidering rock. Pop and rock*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 109-142.
- Matjaž Kmecl: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Založba M & N, 1996.
- Janko Kos: *Literarna teorija*. Ljubljana: DZS, 2001.
- Vlado Kreslin*. 23. avgust 2005. [Http://www.kreslin.com](http://www.kreslin.com).
- Martin Krpan: *Bonboniera*. Beograd: Jugodisk, 1982.
- Martin Krpan: *Martin Krpan II*. Beograd: Jugodisk, 1984.

Peter Lovšin, Gregor Tomc: *Pankrti: teksti*. Ljubljana: Tales-Lovšin in ostali, 1997.

Rajko Muršič: *Center za dehumanizacijo: etnološki oris rock skupine*. Pesnica: Frontier, ZKO Pesnica, 1995.

Portal Šank Rock. 28. marec 2006. [Http://www.sankrock.com](http://www.sankrock.com).

RockOnNet. 25. januar 2006.

[Http://forum.rockonnet.com/lofiversion/index.php/t5971.html](http://forum.rockonnet.com/lofiversion/index.php/t5971.html).

Stanley Sadie: *The new groove. Dictionary of music and musicians. Second edition. Volume 5*. London: Macmillan, 2001.

Stanley Sadie: *The new groove. Dictionary of music and musicians. Second edition. Volume 21*. London: Macmillan, 2001.

Siddharta. 28. marec 2006. [Http://www.siddharta.net](http://www.siddharta.net).

Al Spicer: *Rock: 100 Essential CDs: The rough guide*. London: Rough Guides Ltd, 1999.

Šank rock: *Pridite na žur*. Ljubljana: ZKP RTV, 1987.

Šank rock: *Dobro in zlo*. Ljubljana: ZKP RTV, 1988.

Šank rock: *Jaz nimam noč za spanje*. Zagreb: Jugoton, 1989.

Šank rock: *IV*. Maribor: Založba Obzorja [Ljubljana: Glasbeno založništvo Helidon], 1990.

Šank rock: *Moj nočni blues*. Maribor: Helidon, 1991.

Šank rock: *Poglej v svet*. Ljubljana: ZKP RTV 1996.

Šank rock: *X*. Ljubljana: ZKP RTV, 1998.

Šank rock: *Vzemi ali pusti*. Ljubljana: Menart, 2002.

Gradivo

Vsa obravnavana besedila so na priloženi cedejki, na kateri je tudi elektronska verzija diplomske naloge.